

GABRIELA ȘERBAN

„Povestiri din Bocșa”, o călătorie prin timp! Regizorul Ioan Cărmăzan – acasă în Banat!

Fără doar și poate, filmul artistic *„Povestiri din Bocșa. Lumea 9 și pianul de lemn”* este evenimentul cultural cel mai important al anului 2025 pentru acest mic și fascinant burg numit Bocșa!

Dacă în perioada 1 – 5 mai 2025 regizorul Ioan Cărmăzan, însoțit de o echipă de lucru, a poposit la Bocșa pentru a filma scene și a trage cadre dintr-un viitor film denumit precum volumul său de debut ca scriitor în anul 1983 – *Povestiri din Bocșa*, în 13 octombrie 2025 regizorul Ioan Cărmăzan invita bocșenii și publicul larg la premiera filmului *„Povestiri din Bocșa. Lumea 9 și pianul de lemn”* la București. În scurt timp, același Ioan Cărmăzan se deplasează în Banat, pentru a dăruii filmul său bocșenilor și nu numai: tuturor celor care sunt pasionați de povești, de artă cinematografică și de filmul românesc, pregătiți să vizioneze o poveste interesantă, plină de umor care, uneori, se transformă în dramă, pentru că, nu-i așa, e de ajuns o răsturnare de situație pentru a converti comicul în dramatic și tragic!

Așadar, publicul bănățean îndrăgostit de filme de calitate a avut ocazia să asiste la câteva prezentări ale celei mai recente producții semnata Ioan Cărmăzan: marți, 4 noiembrie 2025, la Cinematograful „Dacia” din Reșița, miercuri, 5 noiembrie 2025, la Timișoara, în Sala Consiliului Județean Timiș, joi, 6 noiembrie 2025 la Teatrul Municipal „Traian Grozăvescu” din Lugoj, iar vineri, 7 noiembrie 2025, la Casa de Cultură „George Suru” din Caransebeș.

„Fin deslușitor al sufletului uman și fervent căutător de răspunsuri la

problemele fundamentale ale societății în care trăim, regizorul Ioan Cărmăzan propune o radiografie a unei lumi străbătute de neliniști, inocențe, întâmplări hazlii, dar și de fiorii haosului și sensului ciudat spre care pare că se îndreaptă comunitățile actuale” (Doina Tătaru).

Filmul *„Povestiri din Bocșa. Lumea 9 și pianul de lemn”* are la bază o carte ale cărei povestiri sunt traspute în secvențe cu veritabilă măiestrie cinematografică – și aici nu mă refer doar la arta regizorului-scenarist, ci și la abilitatea celor de la tehnic – imagine, montaj, sunet – precum și la actorii talentați, care și-au jucat rolul la modul excepțional, filmul bucurându-se de un real succes atât la București, cât și în Banat: *„În capul meu exista această poveste, în care lumea nouă se confruntă cu pianul de lemn. Într-un fel sau altul, am încercat să adun legende din Bocșa cu cele de astăzi, și asta a fost cel mai greu. Adică să găsec cheia, formula, după care am avut un noroc foarte mare cu actorii, care au venit cu sufletul la gură și am filmat totul în doar 13 zile”*, a mărturisit Ioan Cărmăzan.

Premiera din 4 noiembrie 2025 de la Cinematograful „Dacia” din Reșița a reușit să adune mulțime de oameni receptivi la frumos, la Carte și Film, la poveștile Bocșei spuse în modul caracteristic și recognoscibil al lui Ioan Cărmăzan.

„După ce premiera națională a filmului a avut loc la București, a fost

Evenimente

datoria mea de bănăţean să aduc «Povestiri din Bocşa» acasă.” mărturisea regizorul cu o undă de tristeţe fiindcă, după cum se spune în popor: „planul de acasă nu se potriveşte cu cel din târg”. Adică, „acasă” pentru Ioan Cărmăzan înseamnă, în primul rând, Bocşa! La momentul la care regizorul propusese primarului oraşului Bocşa, Mirel Pascu, realizarea acestui film, gândul celor doi era ca această peliculă să inaugureze Centrul Cultural şi Cinematografic „Ioan Cărmăzan” din Bocşa, clădire care se află în renovare şi care avea termen de finalizare anul 2025. Era un moment extraordinar pentru a reînvia o clădire veche şi tradiţia cinematografilor bocşene prin prezentarea unui film realizat de un bocşean, acasă la Bocşa, alături de alţi bocşeni!

Din păcate, ceea ce şi-au dorit cei doi – primarul Pascu şi regizorul Cărmăzan – nu s-a putut împlini! Nuţu Cărmăzan a reuşit să termine filmul, dar cinematograful din Bocşa nu a fost pregătit să-l primească, acesta aflându-se încă în lucrări. Aşadar, filmul a fost lansat de Ioan Cărmăzan „acasă” în Banat! Iar bocşenii au apelat la prietenii reşiţeni pentru a găzdui această premieră cinematografică, evenimentul din 4 noiembrie de la Cinematograful „Dacia” din Reşiţa fiind o reuşită! Aici, în această seară, în prezenţa unui public numeros, au prins viaţă poveştile uitate ale unui oraş mic, dar plin de farmec: Bocşa. Iar pe scena „Dacia” au urcat pentru prezentare patru bocşeni! Iar trei dintre ei provenind de pe aceeaşi stradă a Bocşei: George Coşbuc - regizorul Ioan Cărmăzan, primarul Mirel Pascu şi managerul Dan Szusz (Mirea). Prezentarea filmului a fost susţinută de Gabriela Şerban, coordonatorul Festivalului de Film de la Bocşa şi managerul cultural al Bibliotecii Orăşeneşti „Tata Oancea”.

„Această poveste a plecat din mai multe discuţii frumoase, discuţii avute în serile în care admiram Bocşa din diverse locaţii” povesteşte Mirel Patriciu

Pascu, cel care a susţinut din plin realizarea filmului, având convingerea că este deosebit de important ce lăşăm în urma noastră, iar oraşul Bocşa merită proiecte dintre cele mai frumoase şi inedite, cum este şi acesta. *„S-a tot vorbit despre dorinţa de a realiza un film... Tot aşa, discutând, ani la rând, iată că s-a născut acest film. Aceste povestiri din Bocşa, şi cartea care este reeditată, sunt practic nişte poveşti care te animă, noi între noi, fiind o comunitate mică, ne cam ştim unii pe alţii. Deci şi acest film este tot o poveste, cum a fost şi cartea care a apărut, carte destul de controversată în perioada regimului Ceauşescu. O să vedeţi, această peliculă este o dramă, dar cu multe elemente de comedie. Acum, nu ne comparăm noi chiar cu „Las Fierbinţi”, dar, trebuie să recunoaştem, aceste povestiri fac parte din viaţa noastră, din tradiţiile noastre... Maestrul Cărmăzan surprinde o lume veche, sigur, cei puţin mai înaintaţi în vârstă cunosc acea lume de pe strada George Coşbuc, de pe strada Reşiţei...”,* declară primarul oraşului Bocşa, Mirel-Patriciu Pascu, domnia sa făcând referire şi la doi dintre actorii rolurilor principale, care sunt foarte cunoscuţi şi din serialul de succes „Las Fierbinţi”: Ionuţ Ciocia şi Marius Chivu.

Ca întotdeauna, Nuţu Cărmăzan a reuşit să adune prieteni; maestrul Cărmăzan a reuşit să adune oameni importanţi din presă, din viaţa culturală, literară şi artistică a Banatului nostru. Fiecare dintre proiecţiile prezentate s-a bucurat de succes şi aplauze, însă maestrul Cărmăzan, vădit emoţionat de fiecare dată, mărturiseşte că nu face filme pentru aplauze zgomotoase, ci pentru a coagula „memoria colectivă, acea memorie care răsfărânge întâmplări ca nişte raze de lumină în cotloanele unui loc”.

Mulţumim, Nuţu Cărmăzan, pentru acest minunat dar făcut Bocşei şi bocşenilor tăi! Un dar făcut Banatului, fiindcă atmosfera care transcende din acest film este cea a satului bănăţean, este

acolo spiritul lui Tata Oancea sau al lui Victor Vlad Delamarina, după cum bine observau scriitorii Cornel Ungureanu, Ion Marin Almăjan și Vasile Bogdan.

Cu siguranță, filmul „*Povestiri din Bocșa. Lumea 9 și pianul de lemn*” va fi difuzat și pe micile și marile ecrane, dar și la Bocșa – la bibliotecă, în parc, la Festivalul de Film – precum și în alte locații în care vom fi invitați/solicitați. Dar, până atunci, mă plec cu recunoștință în fața celor care au făcut posibil acest eveniment: regizorul Ioan Cărmăzan și întreaga sa echipă; primarul orașului Bocșa, Mirel Patriciu Pascu; managerul Centrului Județean de Cultură și Artă Caraș-Severin, Dan Mirea; Cinematograful „Dacia” cu întreaga sa echipă de oameni inimoși; presa cărășană, care a promovat în permanență acest eveniment și care ne-a fost alături trup și suflet; și nu în ultimul rând, PUBLICUL numeros! Un mare MULȚUMESC tuturor pentru o seară de excepție!

P.S.

Filmul artistic lungmetraj „*Povestiri din Bocșa. Lumea 9 și pianul de lemn*” (2025) se alătură celorlalte proiecte cinematografice semnate de Ioan Cărmăzan fie ca regizor, fie ca scenarist, filme de lung și de scurt metraj, filme documentare, dar și piese de teatru: **regizor lungmetraje:** *Țapinari*

(1982); *Lișca* (1984); *Sania albastră* (1987); *Casa din vis* (1992); *Raport despre starea națiunii* (2004); *Lotus* (2004); *Dragoste de mamă* (2006); *Cu inima îndoită* (2006); *Margo* (2006); *O secundă de viață* (2009); *Oul de cuc* (2010); *Conserva* (2015); *Nu există stele verzi* (2015); *Întoarcerea magilor* (2016); *Viața unei singure femei* (2024); **co-scenarist:** *În fiecare zi Dumnezeu ne sărută pe gură* (2001); *Dracula the Impaler* (2002); *Orient Express* (2004); **regizor scurtmetraje:** *Cântă cucul și pe ploaie* (1978); *Negustorul de amintiri* (2009); **Între anii 1982 – 1984 – regizor și scenarist:** *Spirale*; *Corul din Finteuș*; *Porumbelul voiajor*; *Monografie Bocșa – „Un oraș cu inima cât o uzină”*; *Ion Pacea (pictor)*; *Maitec (documentar despre un sculptor)*; 1992 – patru episoade de documentar *Las Palmas – Gran Canaria*; 1993 – *Tranziția în România* – pentru CNN și Channel 15, producție americană; 1994 – *Muzeul porumbelului voiajor* – Sant Tropez, Franța, BBC Anglia, Belgia; 2008 – *Cavalerul adormit* – un film despre pictorul Horia Damian; **regizor teatru:** *Romeo și Julieta* (2008); *Pescărușul* (2009); *Scene dintr-o căsnicie* (după Ingmar Bergman, 2020).

POVESTIRI DIN BOCȘA LUMEA 9 ȘI PIANUL DE LEMN

Un film de Ioan Cărmăzan

Motto: Nimic nu e întâmplător, totul este fie încercare, fie pedeapsă, fie răsplată, fie prevestire.
2025

„POVESTIRI DIN BOCȘA: LUMEA 9 ȘI PIANUL DE LEMN” este un film inspirat din mai multe povestiri din cartea „Povestiri din Bocșa”, autor regizorul, scriitorul și scenaristul Ioan Cărmăzan, care redă în imagini povești inspirate din acest volum.

Astfel, autorul și-a propus să realizeze acest film din dorința de a rememora aventuri și personaje incredibile, dar și momente petrecute în acest loc precum Bocșa, trecut în memoria literaturii și de care îl leagă multe amintiri frumoase, de locuri și oameni, care merită să fie transpuse în imagini. Pentru câteva zile, localitățile Bocșa și Bărbosu au fost transformate în platouri de filmare. O parte dintre filmări au avut loc și la București, într-un plan calendaristic de toamnă – iarnă și primăvară.

Printre aceste povești există un personaj principal, Costel, fost polițist, care ne arată viața lui după ce a divorțat de soția lui, cu toate aventurile și peripețiile deloc întâmplătoare.

Toate personajele precum Costel, Corina, Licu Borciu, Lae Țiganul, Ciordel cu capra lui... Un pian de lemn a cărui muzică închipuită este auzită doar de personaj... au dat viață unui savuros film, un amalgam între real și fantastic.

Filmul a fost realizat cu sprijinul Primăriei Orașului Bocșa, primar Mirel Patriciu Pascu, și al Uniunii Autorilor și Realizatorilor de Film din România – U.A.R.F.

Producători: Flash Audio – Video: Zoran Cărmăzan; Marius Marcov.

Din distribuție fac parte actori și prieteni care au răspuns cu bucurie propunerii de a juca în film (Ionuț Ciocia, Marius Chivu, Raluca Guslicov, Oana Zara, Monalisa Basarab, Petre Moraru, Adrian Ciobanu, Ion Chelaru, Cristi Martin, Ionel Udrescu, Valeriu Sepi, Constantin Grigorescu, Mădălina Rață, Virgil Garboni, Valentin Alexandru, Anton Hodorog...), cu o echipă de profesioniști care au contribuit esențial la realizarea filmului: regizorul secund Laurențiu Tomorrow; imaginea Octavian Dobra și Ștefan Dragu; sound design & mix George Craioveanu; decoruri și costume Carmen Pușcariu; fotograf Valentin Alexandru (ValentinU).

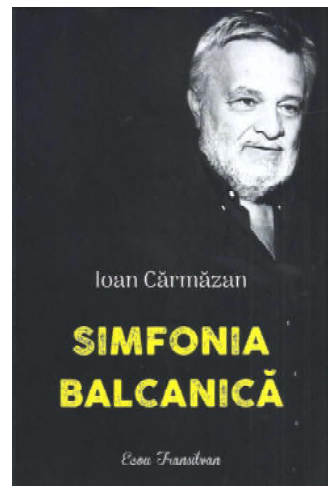
Remarcabil este și faptul că, în anul 2008, Ioan Cărmăzan a primit din partea Primăriei și Consiliului Local Bocșa titlul de „Cetățean de Onoare” al orașului, ca o recunoaștere a calității sale artistice, cât și contribuția sa la afirmarea orașului Bocșa, spațiul care l-a cucerit, unde și-a petrecut copilăria și tinerețea și pe care dintotdeauna l-a considerat primitiv, cu frumusețe și lumină.

Mulțumim tuturor celor care au contribuit la realizarea acestui film.

Mulțumim doamnei Gabriela Șerban, directorul Bibliotecii „Tata Oancea” Bocșa pentru fidelitate și pentru faptul că iubește cartea și filmul!

(<http://uarf.ro/>)

**Fotografiile din acest număr de revistă rețin
momente de la lansarea filmului „Povestiri din
Bocșa” la București, Timișoara, Reșița**

CORNEL UNGUREANU

Geografia literară a României – Balcaniada lui Ioan Cărmăzan

Balcaniada¹ e ultimul volum al lui Ioan Cărmăzan. După ce a scris cărți despre Bocșa, după ce l-a tradus pe Danilo Kiș, după ce a fost ani în șir prieten cu Fănuș Neagu, după ce a făcut filme după prozele lui Fănuș, Ioan Cărmăzan scrie din nou despre lumea Balcanilor.

Cartea lui Ioan-Pavel Azap, „Oamenii de pământ ai lui Ioan Cărmăzan” rămâne, după ani, o carte care trebuie recitită și pentru sublinierile sale („Chiar dacă nu a fost primit cu aplauze unanime, „Țăpınarii” a reprezentat un eveniment al acelor ani. Din fericire și azi, la peste trei decenii de la premieră, filmul își dovedește valabilitatea și viabilitatea”) și pentru trimiterile la colaborarea lui Cărmăzan cu Fănuș Neagu: „Lișca reprezintă prima colaborare Fănuș Neagu – Cărmăzan. Prin „Casa din vis”, pe un scenariu de Fănuș Neagu” și pentru afirmațiile regizorului: „Cinematograful e vechi și trebuie reinventat” și pentru maestrul său: „Dar cel mai tare m-a influențat Pintilie. De fapt, Pintilie este și motorul ultimelor mele filme, poate sunt și influențat de răutatea lui”.

Acestea ar fi filmele – cele de demult: „Al patrulea stol” (1979) – regizor asistent; „Țăpınarii” (1982); „Lișca” (1984); „Sania albastră” (1987); „Casa din vis” (1992); „Raport despre starea națiunii” (2002); „Lotus” (2003); „Margo” (2006); „O secundă de viață” (2009); „Oul de cuc” (2010); „Întoarcerea magilor” (2016).

Amintim și: „Mica țiganiadă” (1998), „Roșu, galben și albastru” (2003), „Cine-roman” (2002). „Îngeri deghizați” (2023) (text pentru film, teatru, sau proză pur și simplu). Pentru început, personaje sunt Ionuț Ionescu, doctor psihiatru, și Laura Ionescu, moderator TV, rubrica „Camera mărturisirilor”. Pe lângă ei, apar Fernand (Fernand trăiește în Valahia, acel ținut uitat de lume și de Dumnezeu; acolo, orgoliul oamenilor crește, se întrupează în jeturi de iluzii ca într-o tulumbă ce ține loc de scară, pe care, osândiți la uitare, muritori îndârjiți urcă la Dumnezeu cerșind îndurare), Grida, Igor, omul câine, Saveta. Cine sunt îngerii deghizați? Străinul, spune naratorul, e un înger deghizat. De unde vin străinii? De unde Îngerii?

E greu să-l convingi pe cititorul obișnuit că aventura literară a lui Ioan Cărmăzan nu ține de un hobby, de un fel de înobilare a divertismentului a profesorului de regie, prea obosit de năvala, de obtuzitatea, de agresivitatea criticilor de film. Și e greu să-l convingi pe istoricul literar că eminentul profesor nu este și un prozator profesionist, corect cititor al discursurilor „lumii de jos”. Un ins care știe, care înțelege, care poate convorbi cu această lume.

¹ Simfonia balcanică, -Cluj-Napoca: Ecou Transilvan, 2019 (n.r.)

Daniela TUDOR

Ioan Cărmăzan, un Ion Creangă al vremurilor moderne

Se poate spune fără a greși că regizorul Ioan Cărmăzan este un fel de Ion Creangă al vremurilor moderne. Iar cel mai recent film al său este chiar o poveste formată din mai multe narațiuni, cuprinse de altfel în volumul după care s-a născut și scenariul regizorului Ioan Cărmăzan, devenit astfel autor, scenarist și regizor.

Filmul „Povestiri din Bocșa”, cu subtitlul „Lumea 9 și pianul de lemn”, trasează o linie fină între tragic și comic, între viața bocșenilor de altădată (când cele mai importante evenimente din viața localității erau dezbătute la birtul din sat) și cea din ziua de azi (în care trădările și relațiile complicate fac parte din cotidian).

„În capul meu exista această poveste, în care lumea nouă se confruntă cu pianul de lemn. Într-un fel sau altul, am încercat să adun legende din Bocșa cu cele de astăzi, și asta a fost cel mai greu. Adică să găsesc cheia, formula, după care am avut un noroc foarte mare cu actorii, care au venit cu sufletul la gură și am filmat totul în doar 13 zile”, a mărturisit Ioan Cărmăzan.

Și dacă am menționat interpreții, să acordăm o mențiune specială personajului redat de Valeriu Sepi, un personaj care vorbește în cimitir cu prietenii săi trecuți în neființă, cântă la „pianul de lemn”, și în care *„memoria devine un fel poveste care luminează tot”, după cum remarcă Ioan Cărmăzan.*

„La apariția cărții, oamenii au fost revoltați, pentru că erau menționați cu numele reale, dar nu se regăseau în întâmplările povestite. Timpul însă a așezat lucrurile: oamenii

Continuare în pag.10

Aniversări

GABRIELA ȘERBAN

Corul bisericesc „Armonia” din Bocșa Română a marcat 150 de ani de tradiție corală la Bocșa!

Duminică, 2 noiembrie 2025, după Sfânta Liturghie, în Biserica Ortodoxă „Sf. Nicolae” și „Sfinții Împărați Constantin și Elena” din Bocșa Română, s-a desfășurat un moment cultural artistic menit să marcheze împlinirea celor 150 de ani de tradiție corală în această frumoasă biserică, recunoscută și ca „Voronețul Banatului”.

Programul momentului aniversar a cuprins o slujbă de pomenire pentru membrii corului plecați la cele veșnice, o slujbă de mulțumire și recunoștință pentru toți cei implicați în viața corală a bisericii și a comunității și un scurt istoric al corului bisericesc din Bocșa Română prin prezentarea cărții „Corul bisericesc din Bocșa Română: monografie 1875—2015”, autori Silviu Fericiug, Liana Fericiug și Dorel Viorel Cherciu (Reșița: TIM, 2015 „Bocșa, istorie și cultură”). De asemenea, cu acest prilej au fost înmânate însemne de recunoștință din partea primarului orașului Bocșa, Patriciu Mirel Pascu, iar Corul „Armonia” al Bisericii „Sf. Nicolae” și „Sf. Împ. Constantin și Elena” Bocșa Română, sub bagheta dirijorului pr. dr. Silviu Ionel Fericiug, a susținut un miniconcert aniversar.

După înmânarea diplomelor de excelență, în semn de recunoștință pentru importantă contribuție la păstrarea și promovarea tradiției corale din orașul Bocșa, tuturor membrilor corului de ieri și de azi (unele diplome fiind conferite In memoriam), viceprimarul orașului Bocșa, dl. Bogdan Pop, a înmănat dirijorului Silviu Ionel Fericiug, reprezentant al Corului bisericesc „Armonia” din Bocșa Română, o plachetă aniversară din partea administrației locale, ca semn al recunoștinței și prețuirii acestui nucleu artistic bocșean, care, din 1875 încoace, a vegheat fără întrerupere la conservarea tradiției muzicale corale în Cetatea Bocșei, promovând acest ținut, cu mândrie și devotament, în țară și străinătate.

La 140 de ani de la înființare, Corul bisericesc din Bocșa Română își prezenta istoria într-o monografie bogată, bine documentată, exemplară pentru studierea vieții muzicale și religioase din Banat, întocmită de preoții Silviu Ionel Fericiug și Dorel Viorel Cherciu, dimpreună cu prof. Liana Fericiug.

Iată că, după zece ani de la apariția acestei cărți, încă se poate

vorbi despre importanța informațiilor oferite de această monografie, în același timp vorbindu-se și despre necesitatea unei noi lucrări, care să completeze pagini valoroase pentru istoria corurilor bisericești din Banat.

Despre carte, despre istoria și activitatea acestei mișcări corale bocșene, au vorbit pr. dr. Silviu Ionel Fericiug, pr. dr. Dorel Viorel Cherciu, bibl. Gabriela Șerban și istoricul Mihai Vișan.

Evenimentul a fost organizat de Biserica Ortodoxă „Sf. Nicolae” și „Sfinții Împărați Constantin și Elena” Bocșa Română, în parteneriat cu Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” Bocșa, și cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bocșa, precum și al primarului Patriciu Mirel Pascu și viceprimarului Bogdan Pop.

Credincioșii de toate vârstele participanți la eveniment s-au putut bucura de vocile frumoase ale coriștilor care au interpretat cântări bisericești, dar și cântece laice, iar surpriza a venit din partea tinerei Silvana Maria Fericiug, studentă la Facultatea de Muzică din Timișoara, care a susținut un solo înălțător interpretând priceasna „Iartă-mă, Dumnezeu meu!”.

Așadar, evenimentul s-a încheiat într-un ton optimist, convinși fiind cu toții că acest Cor Bisericesc de la Bocșa Română are viitor! Tineri talentați, în frunte cu Silvana Maria Fericiug, pot duce mai departe tradiția corului „Armonia”, pot

susține cântarea corală și cea de strană în biserica strămoșească și pot adânci prin cânt trăirea duhovnicească a creștinilor în acest „Voroneț al Banatului”!

La mulți ani, „Armonia”! La mulți ani coriștilor de toate vârstele!

SFINȚIREA CATEDRALEI NAȚIONALE EVENIMENT ISTORIC ȘI SPIRITUAL AL POPORULUI ROMÂN

„MARE EȘTI, DOAMNE, ȘI MINUNATE SUNT LUCRURILE TALE ȘI NICI UN CUVÂNT NU ESTE DE AJUNS SPRE LAUDA MINUNILOR TALE.”

Duminică, 26 octombrie 2025, la sărbătoarea Sfântului Mare Mucenic Dimitrie- Izvorătorul de Mir, a avut loc evenimentul impresionant al sfințirii Catedralei Mântuirii Neamului, ctitoria eternă a ortodoxiei neamului românesc.

Catedrala sufletului românesc a fost dezideratul înaltașilor noștri de peste un veac, iar noi am devenit contemporani cu împlinirea acestui vis.

Am participat cu emoție la acest mare eveniment și am trăit clipe de neuitat, alături de mii de credincioși uniți în rugăciune.

După 144 de ani, de când l-a exprimat, visul lui Mihai Eminescu s-a împlinit! Catedrala Mântuirii Neamului, așa cum a numit-o poetul (anul 1881), a fost sfințită. Acest deziderat era afirmat și de scriitorul Ioan Slavici, Regele Carol I, Regele Ferdinand, Primul Patriarh al României Miron Cristea. Cu un an înainte de a trece în eternitate, Ioan Slavici mărturisea: „Când a sosit la București vestea că Curcanii noștri au cucerit reduta Grivița, Eminescu și eu am chibzuit să publicăm în *Țimpul*, un articol în care arătam că Ștefan-Vodă cel Mare, de fiecare victorie câștigată pe câmpul de război, zidea întru mărirea lui Dumnezeu câte o mănăstire și stăruiam ca românii din zilele noastre să ridice o catedrală la București, unde nu e nici o biserică mai încăpătoare, în care mulți creștini să se roage împreună pentru binele obștesc”.

În această sfântă și istorică zi, la slujba de sfințire a catedralei, clopotele au răsunat

pentru iubirea de neam românesc și țară, iar Împărăția Cerurilor s-a umplut de martirii și sfinții jertfelor acestui pământ sacru, românesc.

Printre invitații de seamă s-au numărat și personalități ale orașului nostru, primarul dr. Mirel Patriciu Pascu și pr. dr. Silviu Ionel Ferciug, dar și numeroși credincioși, care au dorit să devină pelerini și mărturisitori în această filă de istorie și spiritualitate românească.

Mulțumim Lui Dumnezeu pentru că am fost contemporani cu acest eveniment unic/special din istoria Bisericii Ortodoxe și a Neamului Omenesc și Îl rugăm să ne învrednicească de lucrarea sfântă și binecuvântările Sale prin aleșii cei bineplăcuți Lui din veac.

Prof. Dr. LIANA FERCIUG

Un Monument pentru sculptorul Constantin Lucaci!

La ceas de mare sărbătoare – Ziua Națională a României – Reșița a omagiat un mare român: pe sculptorul bocșan Constantin Lucaci, printr-un complex de evenimente: o expoziție cu lucrări ale maestrului Lucaci provenite din muzeul „Spațiu și lumină” de la Bocșa și o serie de lucrări ale artistului Ștefan Luigi Varga, cel care a câștigat concursul inițiat de primăria Reșița pentru realizarea unui monument *Constantin Lucaci*. De asemenea, a fost dezvelit monumentul realizat de Luigi Varga și amplasat în fața fântânii cinetice din centrul orașului Reșița. Un ansamblu monumental excepțional: fântâna cinetică, una dintre cele nouă „simfonii lichide” realizate de maestrul Constantin Lucaci și un monument care-l reprezintă, realizat cu măiestrie de artistul timișorean Ștefan Luigi Varga!

Maestrul își privește opera – fântâna simbol al Reșiței, iar privitorii – reșițeni sau turiști din alte ținuturi – îl memorează pe autorul acestei opere de artă. Urmează să se adauge în acest spațiu câteva date despre sculptorul Constantin Lucaci pentru informarea celor care trec pe aici.

GABRIELA ȘERBAN

Muzică și culoare sub cupola bibliotecii bocșene!

Vineri, 3 octombrie 2023, la sediul Bibliotecii Orășenești „Tata Oancea” Bocșa, s-a desfășurat un eveniment complex menit să marcheze Ziua Unității Germane într-un oraș multiethnic, multicultural, multiconfesional și într-o instituție de cultură – o bibliotecă - a cărei bună colaborare cu Forumul Democratic al Germanilor este bine cunoscută și cu o mai veche tradiție!

De altfel, evenimentul este parte dintr-un mai amplu proiect județean – Decada Culturii Germane în Banatul Montan – colegul Erwin Josef Țigla invitând Bocșa să fie parte și din această cea de-a 35-a ediție!

Așadar, sub cupola bibliotecii s-au îmbinat armonios artele și de această dată, organizatorii pregătind pentru invitați o seamă de activități artistice, literare, culturale și jurnalistice.

Deschiderea evenimentului a aparținut Grupului vocal-instrumental „Intermezzo” (coordonator: Lucian Duca), un grup care-și desfășoară activitatea sub egida Centrului German „Alexander Tietz” din Reșița și care a încântat publicul cu melodii cunoscute din repertoriul internațional, interpretate în limbile română, germană și engleză.

Și, dacă Lucian Duca a îmbinat melodios și armonios versurile unui scriitor de premiul Nobel cu acorduri muzicale germane tradiționale, artiștii plastici au îmbinat, la fel de armonios, penelul cu penița, sau cartea cu pictura, și au prezentat o veritabilă expoziție de artă plastică, precum și o serie de cărți-album care aparțin pictorilor.

Lucrările expuse pe simeze provin, în mare

Evenimente

parte, din colecția Asociației Germane de Cultură și Educație a Adulților Reșița, iar între artiștii semnatari se regăsesc: Gustav Hlinka, Nik Potocean, Maria Tudur, Flavia Grădinaru, Eleonora și Gabriel Hoduț, Tatiana Țibru și alții.

Având sub priviri lucrări de artă, publicul prezent a fost invitat și la o discuție pe marginea temelor propuse, precum și la o prezentare de cărți care evidențiază activitatea unora dintre artiștii prezenți. De astă dată, în atenție au fost Doina și Gustav Hlinka, importanți reprezentanți ai artei naive din România și nu numai. Gustav Hlinka este un cunoscut și recunoscut pictor și grafician bănățean, realizator de plicuri și ștampile filatelice, născut la Anina în 6 iunie 1947, debutul în pictură producându-se în anul 1971. Așadar, un artist plastic valoros, care, la rândul său, pregătește alți artiști talentați în cadrul cercului de pictură „Deutsche Kunst Reschitza”.

O are alături pe soția sa, Doina Marița Hlinka, fostă bibliotecară și, de peste 35 de ani, artist plastic! Născută în 5 mai 1961 la Maglavit (Dolj), Doina se dovedește a fi una dintre cele mai talentate eleve ale lui Gusti și o reprezentantă de seamă a artei naive din România, potrivit artistului plastic Mihai Vintilă.

Alături de cărți și lucrări de artă, organizatorii au supus atenției publicului și cel mai recent număr al revistei „Bocșa culturală” (Nr. 3/ 2025). Cititorii vor găsi în paginile acestei reviste informații despre evenimentele culturale bocșene din perioada iulie- septembrie (implicit!) 2025, rubricile deja bine cunoscute: viața cărților, istorie, religie, pagini de literatură (poezie, proză), precum și poveștile din bibliotecă – în acest număr fiind prezentat bocșeanul parapantist Cristian Vuia.

Finalul întâlnirii a fost unul muzical, susținut de grupul reșițean „Intermezzo”, iar, între cei care au vorbit despre importanța zilei din punct de

vedere istoric, despre expoziție și artiștii expuși, dar și despre revista „Bocșa culturală” s-au aflat: istoricul Ionel Bota (Oravița), istoricul Mihai Vișan (Bocșa), ing. Victor Creangă (Bocșa) și, evident, moderatorul-gazdă, Gabriela Șerban.

Evenimentul a fost organizat de Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” Bocșa în parteneriat cu Asociația Germană de Cultură și Educație a Adulților Reșița și Forumul Democratic al Germanilor Caraș-Severin, cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bocșa, precum și al primarului Mirel Patriciu Pascu.

Conferința Internațională de Istorie „Acta Historica Civitatis Lugosiensis”: „Istorie locală și istorie națională în context european”, Lugoj, ed. a V-a, 2025

În perioada 24-26 octombrie 2025 la Lugoj s-a desfășurat cea de-a V-a ediție a Conferinței Internaționale de Istorie „Acta Historica Civitatis Lugosiensis” pe aceeași generoasă temă „Istorie locală și istorie națională în context european”.

Evenimentul este inițiat și organizat de Primăria Municipiului Lugoj la propunerea muzicologului-istoric Constantin-Tufan Stan, în parteneriat cu mai multe instituții de cultură și educație, atât din Lugoj cât și din Oradea, Chișinău, Padova și Alicante.

Comitetul de organizare este format din personalități a căror activitate este cunoscută și recunoscută în țară și peste hotare, având în frunte trei iluștri truditori: prof. univ. dr. habil Sorin-Domițian Șipoș (Universitatea din Oradea), prof. univ. dr. habil. Lucian-Emil Roșca (Universitatea din Timișoara) și prof. dr. Constantin-Tufan Stan (Universitatea din Oradea).

La conferință au participat specialiști din diferite domenii de activitate, pregătiți pentru a expune comunicări pe diverse teme, precum și pentru prezentări de cărți și publicații apărute în țară sau străinătate.

Și la această cea de-a V-a ediție Bocșa a fost reprezentată de documentarist Gabriela Șerban și istoric Mihai Vișan.

La secțiunea „Lansări. Prezentări editoriale” Gabriela Șerban a prezentat volumul *Presă și cultură la Bocșa. Scurt istoric al prezei bocșene. „Bocșa culturală” – revistă de literatură, artă, istorie și spiritualitate – 25 de ani*. Reșița: TIM, 2025 (Bocșa – istorie și cultură; 77); iar la secțiunea „Memorie

și Identitate” a prezentat un material privind Revista „Bocșa culturală”- parte importantă din presa bănățeană.

Istoricul Mihai Vișan, încadrat la secțiunea „Istoria bisericii, a culturii și muzeografie” a prezentat un material despre *Electrificarea*

industrială, casnică și stradală în Banatul de Munte (sfârșitul sec. XIX, începutul sec. XX).

Mulțumim organizatorilor, în special profesorului dr. Constantin-Tufan Stan, pentru că nu uită Bocșa, acest ținut mirific sub foarte multe aspecte, și ne oferă posibilitatea să ne promovăm orașul, tipăriturile, preocupările pentru reșezarea acestui veritabil burg pe harta culturală, istorică și spirituală a Banatului.

GABRIELA ȘERBAN

Ioan Cărmăzan, un Ion Creangă al vremurilor moderne

(Urmare din pag. 5)

au dispărut, iar cartea a rămas un fel de Biblie, în care tot spiritul Bocșei este acolo”, a mai explicat regizorul filmului, film care, paradoxal, deși a fost proiectat în mai multe localități din Banat (Reșița, Timișoara, Lugoj, și astăzi – vineri, 7 noiembrie, la Caransebeș, la Casa de Cultură), nu și-a găsit locul și la Bocșa.

Deși a făcut un adevărat „tur de forță”, ținând cont de starea de sănătate a regizorului (și care spunea că totul îl doare și mai tare când este emoționat), proiectele cinematografice vor continua cu un alt film aflat în pregătire, care se va intitula „Feminin”.

7 noiembrie 2025

<https://reper24.ro/ioan-carmazan-un-ion-creanga-al-vremurilor-moderne/?fbclid=IwY2xjawN-cWtleHRuA2F1bQIxMQBZcnRjBmFwcF9pZBAyMjIwMzcxNzg4MjAwODkyAAFeYYmNdHSBHwhr1GI-sn-vjzDrjehfZyFKyN8ZPclktTpMa5GHuT183621b8aemhfGyaaNvvVNFeM4G3hPo2w>

GABRIELA ȘERBAN

Simpozionul Internațional de Arheologie și Istorie – In memoriam Constantin Daicoviciu –

În perioada 9 – 11 decembrie 2025, la Caransebeș, în organizarea Muzeului Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță, s-a desfășurat cea de-a LI-a ediție a Simpozionului Internațional de Arheologie și Istorie – In memoriam Constantin Daicoviciu.

Ediția acestui an a fost consacrată comemorării profesorului și arheologului Gheorghe Lazarovici (1941 – 2025), personalitate emblematică a arheologiei românești, născut la Reșița și decedat la Cluj-Napoca.

Și această ediție a Simpozionului și-a propus un complex de evenimente constând în lansări de cărți, omagieri ale unor personalități și o sesiune de comunicări științifice menită să promoveze dialogul interdisciplinar, să faciliteze schimbul de idei și să ofere un cadru academic pentru prezentarea celor mai recente rezultate ale cercetării în domeniile arheologiei, istoriei, etnografiei și disciplinelor conexe.

Deschiderea Simpozionului a avut loc la sediul Muzeului din Caransebeș miercuri, 10 decembrie 2025, și a debutat cu câteva cuvinte de salut din partea organizatorilor, dar și a unor invitați speciali, moderator fiind chiar amfitrioana principală, Diana Țârdea, managerul instituției gazdă.

În această primă parte a evenimentului invitații au avut bucuria participării la câteva momente speciale pregătite cu minuțiozitate de către organizatori: omagierea istoricului Adrian Ardeț la ceas aniversar prin editarea și prezentarea cărții „In honorem Adrian Ardeț. Omagiu la 65 de ani” (Cluj-Napoca: Mega, 2024); omagierea istoricului Costin Feneșan, om al locului și remarcabilă personalitate în domenii ale istoriei prin editarea și lansarea volumului „Banatul văzut de străini 1770 – 1800 = The Banat as Seen by Strangers 1770 – 1800 = Das Banat in der Sicht Fremder 1770 - 1800” (Timișoara: Editura de Vest, 2025); comemorarea ilustrului istoric și arheolog Constantin Daicoviciu (născut la Căvăran și decedat la Cluj-Napoca) precum și comemorarea renumitului arheolog Gheorghe Lazarovici în prezența soției sale, Magda Cornelia Lazarovici. Alese cuvinte au fost rostite de Florin Bogdea, citymanagerul primăriei municipiului Caransebeș, arhimandrit Casian Rușeț, reprezentant al Episcopiei Caransebeșului, Radu Ardevan, profesor emerit dr. la Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca și Ana Iovănescu din partea Editurii de Vest Timișoara.

Un moment emoționant și de reală importanță a venit din partea primarului comunei Berliște, Nicolae Orăviceanu, care a înmănat dnei. Magda Cornelia

Lazarovici o distincție onorifică, acordată, postmortem, istoricului Gheorghe Lazarovici, și anume „Titlul de Cetățean de Onoare” al comunei Berliște.

Deosebit de interesante și atractive s-au dovedit a fi prezentările din această primă parte a zilei oferite de istoricii omagiați: Adrian Ardeț și Costin Feneșan, care au conturat excepționale portrete ale dascălilor și prietenilor lor: Constantin Daicoviciu și Gheorghe Lazarovici.

Această primă parte – de deschidere – a Simpozionului s-a încheiat cu sesiuni de autografe și fotografii, la eveniment participând istorici, oameni de cultură, scriitori, specialiști în diferite domenii, veniți din județ, din țară și de peste hotare și bucuroși de reîntâlnirea cu diverși prieteni, colegi, colaboratori.

Evident că au urmat lucrările simpozionului, sesiunea de comunicări structurată printr-un amplu program bine stabilit.

Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” Bocșa a fost onorată cu invitația la acest Simpozion Internațional de excepție, participând, în deschidere, la momentele prezentărilor de cărți, omagierea personalităților și comemorarea iluștrilor dispăruți. A fost o mare bucurie reîntâlnirea cu oameni dragi, prieteni vechi ai bibliotecii bocșene, precum: dr. Constantin Brătescu, dr. Costin Feneșan, dr. Ovidiu Roșu, dr. Adrian Ardeț, dr. Ioan Cojocariu, dr. Casian Rușet, dr. Nicolae Orăvicesan, prieteni de la Mehadia, din Caransebeș și, evident, din Reșița. Au fost întâlniri extraordinare pentru care se cuvine să-i mulțumesc Dianei Țârdea, managerul Muzeului Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță.

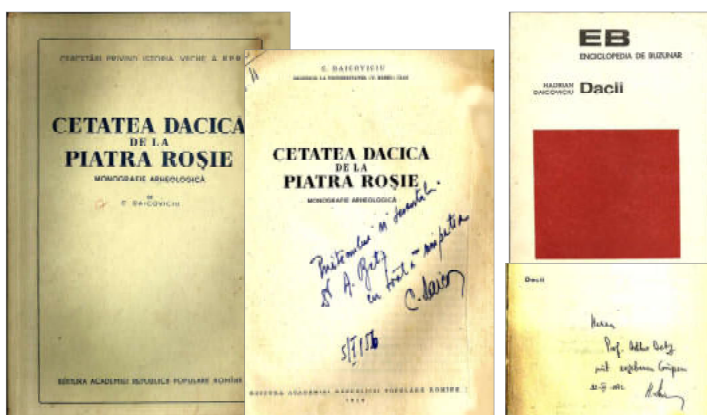
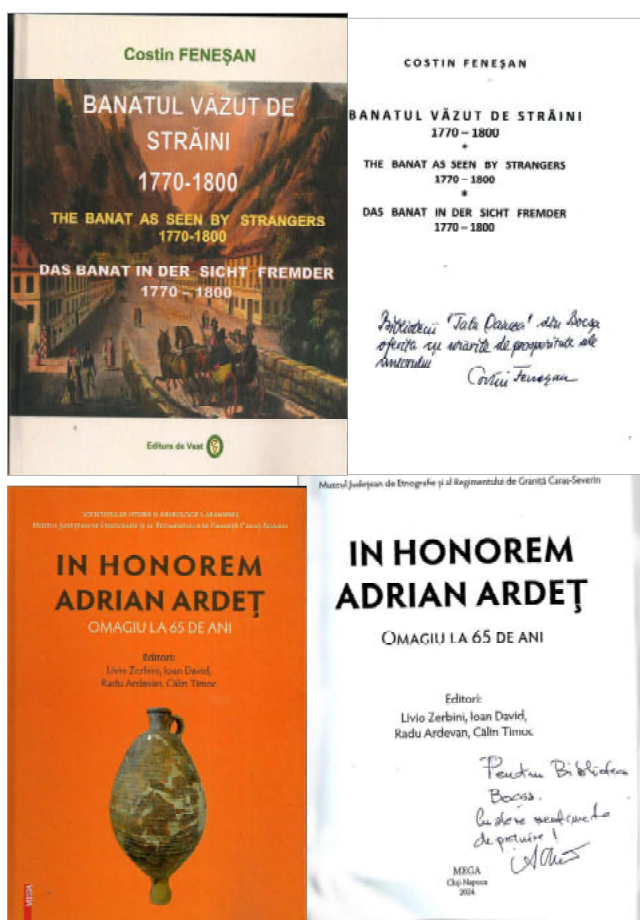
Reîntoarsă la Bocșa cu un braț de cărți primite în dar de la dl. prof. Costin Feneșan, am avut curiozitatea să caut în bibliotecă volume ale istoricilor comemorați. Nu am găsit prea multe, dar am găsit două titluri în fondul special de documente, cărți cu autograf: „Cetatea dacică de la Piatra Roșie”, monografie arheologică realizată de Constantin Daicoviciu (Editura Academiei Republicii Populare Române, 1954); pe pagina de titlu se află dedicația autorului către dr. A. Betz¹, datată 1956; cel de-al doilea volum aparține lui Hadrian Daicoviciu, fiul lui C. Daicoviciu, este o ediție revăzută și completată din „Dacii”, apărută la București: Editura Enciclopedică Română, 1972, în colecția Enciclopedia de buzunar. Seria „Sinteze”. Pe pagina de gardă se află o dedicație a autorului, în limba germană, către un membru al familiei Betz, *Arthur Betz*, datată 1972.

Iată, două lucrări importante, sub multe aspecte, în fondul de documente al bibliotecii bocșene, cărora li se alătură cu cinste cele două volume semnate astăzi de istoricii Costin Feneșan și Adrian Ardeț!

¹ Probabil Albert Betz, fizician german, pionier al tehnologiei turbinelor eoliene (1885–1968)

Lansări de cărți și autografe la Memorialul „Constantin Daicoviciu” de la Caransebeș

Cum să reînvățăm tinerii cu noțiunea de patriotism

În ultimele trei decenii, noțiunea de patriotism a fost împinsă încet spre marginea conștiinței colective. Cuvântul care altădată vibra în inimile oamenilor a ajuns astăzi, pentru mulți tineri, o etichetă prăfuită, confundată cu propaganda socialistă, rigiditatea sau un soi de mândrie fără conținut. Și totuși, fără iubirea de țară — sinceră, luminoasă și creativă — un popor se golește de sens, asemenea unui arbore care își pierde rădăcinile.

Patriotismul nu trebuie impus, ci trezit. El nu se învață din discursuri propagandistice, ci din exemple vii: un dascăl care vorbește cu drag despre țara lui, un medic care rămâne să salveze vieți aici, un tânăr care refuză să fure și preferă să construiască cinstit. Tinerii nu au nevoie de lozinci, ci de modele care trăiesc în adevăr.

Trebuie să le arătăm că patria nu e un concept abstract, ci locul unde au râs, au învățat, au iubit, locul unde se simt acasă. Într-o lume globalizată, patriotismul autentic nu înseamnă să respingi lumea, ci să porți cu tine o identitate curată, să fii român oriunde, prin felul tău de a gândi, a munci și a iubi.

Școala ar trebui să vorbească despre România nu ca despre o pagină de manual, ci ca despre o poveste vie. Să-i facă pe tineri să simtă emoția culturii noastre: sunetul naiului, poezia lui Eminescu, sculpturile lui Brâncuși, curajul eroilor anonimi. Când descoperă frumusețea acestor valori, patriotismul devine bucurie, nu datorie.

Dar, poate cel mai important, să învățăm că patriotismul nu e doar mândria de a avea o țară, ci grija de a o face mai bună. A nu arunca o hârtie pe jos, a respecta o lege, a fi cinstit, a planta un copac — toate sunt fapte de patriotism tăcut, dar autentic. Țara nu se iubește doar cu vorbe, ci cu responsabilitate.

Într-o lume care glorifică superficialul, iar globalismul încearcă să-și impună controlul asupra națiunilor, a fi patriot înseamnă a rămâne ancorat în demnitate. Înseamnă a ști cine ești și a fi recunoscător pentru darul de a aparține unui neam care a suferit, a creat și a supraviețuit.

Patriotismul viitorului nu va fi al mulțimilor care strigă, ci al oamenilor care fac. Va fi al tinerilor care, iubind libertatea, nu uită rădăcinile, reprezintă garanția că vor putea conduce țara guvernați de sentimente nobile față de pământul strămoșesc și față de popor! Va fi al acelor care știu că iubirea de țară nu se poartă pe piept, ci în inimă. Hai România, că se poate!

Suspiciunea – mai grea decât adevărul

Trăim într-o lume în care suspiciunea apasă mai greu decât adevărul. O lume în care îndoiala a devenit o armă, iar neîncrederea – o formă de supraviețuire. Oamenii nu mai caută adevărul, ci doar confirmarea propriilor bănueli, iar transparența a devenit o iluzie, înlocuită de neîncredere instituționalizată.

Ironia amară a existenței moderne este că tocmai aceia care cred cu tărie în dreptate și adevăr ajung, adesea, victimele propriului lor ideal. Cu cât un om este mai drept, cu atât sistemul corupt îl percepe mai periculos. Cu cât un suflet crede mai mult în lumină, cu atât umbrele îl urmăresc mai insistent.

Adevărul nu mai este o valoare absolută, ci o monedă negociabilă, iar cei care încearcă să-l apere sunt adesea marginalizați, ridiculizați sau chiar distruși. Nu pentru că greșesc, ci pentru că deranjează echilibrul fals al unei lumi clădite pe compromis și impostură. Astfel, destinul celor drepti devine o ironie tragică: în lupta lor pentru adevăr sunt doborâți de mecanismele minciunii. Dar chiar și în înfrângerea lor rămâne o victorie tăcută – aceea a conștiinței neînvinsă, a demnității care nu se vinde. Căci, oricât de grea ar fi suspiciunea, adevărul rămâne singurul lucru care nu moare niciodată. Paradoxul este că unii care au crezut în dreptate - adevăr și au vrut să schimbe lumea, au căzut primii sub tăvălugul sistemului corupt. Toate poveștile care ne-au fost spuse aveau finaluri cu „happy- end”! Oare?...

Prof. Stela Boulescu și pasiunea pentru arta croșetatului!

Cunoscut profesor de limba și literatura română, unul dintre dascălii de frunte ai Bocșei, doamna Stela Boulescu este și unul dintre iubitorii, dar și creatorii, de frumos, astăzi bucurându-se de timpul oferit prin pensionare și folosit cu creativitate și pasiune pentru a dărua adevărate lucrări de artă realizate prin croșetat.

Prefațator al unor volume de creații literare, Stela Boulescu împletește armonios artele: arta lecturii și cea a condeiului, cu arta croșetatului, iar rezultatul este extraordinar! Tinerii bocșeni beneficiază de recomandări într-ale cititului, dar și încurajări într-ale creativității sub diverse aspecte. Nu puțini sunt elevii, deveniți astăzi specialiști în diferite domenii, care au fost îndrumați de prof. Stela Boulescu și care încă păstrează pasiunea pentru lectură și pentru cuvântul scris.

Stela Boulescu, fiica îndrăgitei învățătoare Elena Mureșan, s-a născut în 24 februarie 1958 la Bocșa, jud. Caraș-Severin, într-o familie de intelectuali. Este absolventă a Facultății de Filologie a Universității din Timișoara (1982), iar seriozitatea și corectitudinea cu care și-a desfășurat activitatea, rezultatele bune obținute de elevii săi o plasează între dascălii de frunte ai orașului Bocșa.

De multă vreme Doamna Stela Boulescu este un apropiat colaborator al bibliotecii bocșene, această instituție bucurându-se de veritabil sprijin necondiționat din partea domniei sale, reușind împreună să realizeze proiecte culturale importante pentru oraș, dar, mai ales, importante pentru copii și tineri.

În mod voluntar, prof. Stela Boulescu îndeplinește funcția de președinte al juriului la concursul județean de creații literar-artistice „Gânduri către Dumnezeu” încă de la începuturile acestui proiect și până astăzi, semnând și prefața cărților *Gânduri către Dumnezeu*; de asemenea, susține rubrica „Să vorbim corect românește” în revista *Bocșa culturală*, un proiect care se bucură de aprecieri în rândul cititorilor, motiv pentru care s-au născut și două volume: *Să vorbim corect românește!* - Reșița: TIM, 2019 (Bocșa – istorie și cultură; 46) și Reșița: TIM, 2024 (Bocșa, istorie și cultură; 69).

Referințe despre prof. Stela Boulescu se pot găsi în: *Bocșa culturală*. An. XI. Nr. 1 (68)/ 2010; *Cărășeni de neuitat XVIII.* / Petru Ciurea și Constantin Falcă.- Timișoara: Eurostampa, 2012; *Biblioteca, între datorie și pasiune. 60 de ani de lectură și bibliotecă publică la Bocșa* / Gabriela Șerban.- Reșița: TIM, 2013 (Bocșa - istorie și cultură; 30); *Dascăli bocșeni prezentați de Gabriela Șerban* În: *Dascăli bănățeni de ieri și de azi* / coord. Nicoleta Marcu.- Reșița: Editura Gheorghe Magas, 2019. *Bocșa, un oraș ca o poveste*. Vol. 2: *Oameni, locuri, fapte din Bocșa de ieri și de azi* / Gabriela Șerban, Reșița: TIM, 2023 (Bocșa, istorie și cultură; 64) și altele.

Suntem deosebiți de onorați de prietenia acestei nobile doamne, nume de referință pentru învățământul bocșan! Iar pensionarea nu constituie un impediment în continuarea colaborării, dimpotrivă! Domnia sa a diversificat

activitatea! În cadrul centrelor de tineret de pe raza orașului Bocșa, atunci când i se solicită ajutorul, prof. Stela Boulescu realizează cursuri de handmade-uri, pe lângă cercurile de lectură, iar în cadrul Bibliotecii Orașenești „Tata Oancea” organizează expoziții de artă prin croșetat. Aceste lucrări de artă handmade, alăturate cărților, oferă privitorilor minunate expoziții tematice: primăvară, mărtișoare, sărbătoarea Paștilor, iarnă, sărbătoarea Crăciunului și încântătoare semne de carte!

Și, pentru că suntem în prag de sfinte sărbători ale Crăciunului și ne bucurăm de o nouă frumoasă expoziție dăruită de Steluța Boulescu pe această temă, am invitat-o la „Povești în bibliotecă”, de astă dată, ca dragă și apropiată prietenă a noastră, a tuturor celor care iubesc arta, cartea și poveștile!

Gabriela Șerban. Bine ai venit, draga noastră prietenă Stela Boulescu! Iată, din nou ne oferi prilejul să ne bucurăm de talentele cu care te-a înzestrat Dumnezeu! Am în mână cel de-al 18-lea volum „Gânduri către Dumnezeu”, care se deschide cu o prefață foarte frumoasă și care-ți aparține, dar am în față și o minunată expoziție de handmad-uri, adică minunății croșetate cu măiestrie de tine și dăruite bibliotecii, precum și celor care vizitează această expoziție! Așadar, sar peste carte și aș vrea să povestim puțin despre această pasiune a ta pentru croșetat. De când pasiunea pentru croșetat?

Stela Boulescu. Pasiunea pentru croșetat nu este veche; am descoperit-o cu doar câțiva ani înainte de a mă pensiona, dar dragostea pentru lucrurile handmade o am din copilărie: de la hăinuțele pentru păpuși la fețele de masă cusute pe etamină, de la colierele cu mărgelile multicolore la mulțimea de tricotațe care mi-au adus bucurie și mi-au dat încredere că pot să îmi împlinesc visurile. Timp de aproape două decenii nu am mai tricatat. De ce? M-am dăruit rolului de soție, de mamă și mai ales celui de dascăl. Dar am simțit mereu nevoia de a mă întoarce la vechea mea pasiune. Când am luat în mână andrelele, am simțit că, deși au trecut atâția ani, nu am uitat tainele tricatatului. Apoi m-am împrietenit cu croșeta și de atunci mă bucur de fiecare lucru pe care îl fac și încerc să învăț modele și tehnici noi.

G.Ș. Te înțeleg perfect deoarece sunt și eu pasionată de tricatat, dar croșetatul mi se pare mult mai dificil, iar din mâinile tale ies adevărate opere de artă! Nu am să obosesc să-ți mulțumesc că împarți această pasiune cu noi! Ce frumos ai spus: „m-am dăruit rolului de soție, mamă și dascăl” ! Ceea ce mă face să întreb: cine este, de fapt, Stela Boulescu? Nu partea oficială, pe care o cunoaștem și am descris-o și eu, puțin...

S.B. Cine sunt eu? O întrebare care pare simplă, o propoziție interogativă formată doar din subiect și predicat nominal. Dar răspunsul adună o constelație

de roluri, de trăiri, unele care ne întristează, altele care ne aduc zâmbete. Eu, Stela Boulescu, sunt fiică, soție, mamă, dascăl, prietenă, vecină și cu multe alte roluri în familie și în colectivitate. Înlăuntrul meu a fost, este și va fi o permanentă zbatere, o multitudine de emoții, unele trăite cu maximă intensitate, altele estompate în timp. În esență sunt om și trăiesc fiecare clipă cu speranță, cu dorința de a picura liniște în suflet și pace în viața celor dragi. Simt, însă, că nimic din ceea ce sunt și din ce am realizat nu s-ar fi înfăptuit fără ajutor divin. Și atunci, eu, Stela Boulescu sunt în primul rând creștină prin botez și prin gândurile și crezurile mele.

G.Ș. Răspunsul scontat! Mulțumesc, Steluța! Apropos: te-ai născut aici, ești fiică a acestui burg bănățean, cum era Bocșa Steluței Mureșan în copilărie și adolescență?

S.B. Când m-am născut, Bocșa a fost o comună, care mai apoi a devenit oraș, împărțit în cartiere. Oamenii erau mai tihniți, mai apropiați unii de alții, mai dornici să-și împărtășescă și bucuriile și necazurile. Nu erau pe vremea copilăriei și a adolescenței mele telefoane mobile, nici internet, nici rețele de socializare. Duminică și la sărbători, țin minte că femeile ieșeau pe bancă în fața caselor și discutau, priveau tinerii care ieșeau la plimbare. Era o legătură vie, reală între oameni. La școală, elevii ieșeau în pauze cu senșururile în mână sau cu un caiet și se priveau în ochi când vorbeau. Dar Bocșa de odinioară nu avea apă curentă, centrale pe gaz, șosele asfaltate, nu se bucura de tehnologia zilelor noastre. Pot spune că trecutul avea farmecul lui, însă și

prezentul ne poate face fericiți, dacă știm să găsim în sufletele noastre bucuria de a trăi.

G.Ș. Ai o amintire dragă legată de familie pe care ai vrea s-o împărtășești cu noi? Sau, poate, mai multe amintiri...

S.B. „Amintirea e o seră a fericirilor trecute” spunea Lucian Blaga. Și ce am fi noi, oare, fără amintiri? Cele mai dragi momente pe care eu le păstrez în minte și în suflet sunt cele cu familia. Și am fost binecuvântată de Dumnezeu cu o familie numeroasă: o soră, părinți, bunici și străbunici. Multe sunt amintirile care îmi înseninează viața, dar mă voi opri la două dintre ele.

Prima e din perioada studenției când, de Paști, am venit la Bocșa cu două colege care nu au putut să se bucure de Sărbătoare cu familiile lor. Bunica a făcut, ca de fiecare dată, torturi, prăjituri, sarmale, friptură, drob de miel, ouă roșii. Toate erau puse în cămară, la răcoare. Una dintre colege, care era din Muntenia, văzând bunătățile, ne-a spus: „ - Aș vrea să mă închideți aici și să pierdeți cheia!” Am râs cu poftă toți și ne-am bucurat de Învierea Mântuitorului.

O altă amintire e legată de fiica mea, darul meu cel mai de preț. Îmi amintesc cu emoție și acum de ziua în care am participat la cursul festiv al terminării facultății. Știam că a învățat foarte bine, că a fost șefă de promoție, dar, atunci când dna. profesoară a venit la noi, ne-a îmbrățișat și ne-a spus că avem o fiică minunată, de care putem să fim mândri, am trăit, poate, cea mai mare bucurie, sigur după cea a nașterii ei.

G.Ș. Eram sigură că vei aminti ceva despre minunata noastră Adriana, fiindcă, aproape întotdeauna, copiii oferă cele mai frumoase amintiri și satisfacții și sunt sigură că mai ai multe povești care-ți bucură sufletul despre și în legătură cu Adriana. Dar, pentru că ai amintit de studenție, poate ai o amintire deosebită și din acea perioadă, din studenția ta, și vrei s-o împărtășești cu noi?

S.B. Din studenție mi-au rămas momente dragi pe care le voi purta cu mine toată viața. Îmi aduc aminte de un asemenea moment. Eram în anul I, în primele zile, abia am reușit să-mi cunosc colegii, deși eram doar 25. Aveam curs de literatură cu dl profesor Tohăneanu, într-un amfiteatru. Ne-am mirat că am fost repartizați, noi, cei 25 de boboci, într-o sală atât de mare. Când am intrat, altă surpriză! Amfiteatrul era plin de tineri. Doar cele două rânduri din față erau libere. La început am crezut că am greșit sala, dar ne-am lămurit că am intrat unde trebuia. Acel mulți tineri erau studenți la Politehnică, la Medicină și la alte facultăți. Nu știam ce caută ei la un curs de literatură? A intrat dl. profesor Tohăneanu, și-a luat un scaun, s-a așezat lângă fereastră (eram la parter) și a început să ne vorbească despre Eminescu. Ascultam vrăjiți cum curg ideile, dar mai ales versurile. Două ore au trecut pe nesimțite și atunci am înțeles de ce era amfiteatrul plin!

G.Ș. Aha! Acum înțeleg eu mai bine dragostea

ta pentru Eminescu! În afară de Eminescu, ce pasiuni mai ai?

S.B. Nu am foarte multe pasiuni. Îmi place să citec, să bucătăresc, uneori fac și experimente culinare. Mă uit la filme, dar numai la cele care mă relaxează, fără violență și fără obscenități, ascult muzică și sigur croșetez și tricotez.

G.Ș. Ai uitat o pasiune: limba română! Și nu vreau să deschidem o discuție pe această temă acum fiindcă, fiind filolog, o să-mi vii cu argumente de tot felul din toți marii noștri scriitori! Poate, odată, vom povesti doar pe această temă atât de generoasă și de frumoasă! Acum vreau să te întreb doar despre proiectul „Să vorbim corect românește”, o rubrică excepțională, rară în revistele de cultură, cu o mare apreciere din partea cititorilor, mai ales a scriitorilor. Inițiativa îți aparține și s-a dovedit a fi de succes!

S.B. Cred că e foarte important pentru toți, dar în special pentru copii și pentru adolescenți să citească și să își vorbească corect limba. Dacă ar fi să recomand o carte, atunci aș spune Biblia. Dar foarte importante sunt și operele valoroase din literatura noastră și din cea universală. Poate părea surprinzător pentru unii, dar i-aș îndemna pe tineri să citească poezie: Eminescu, Blaga, Nichita Stănescu sunt poeții mei preferați. E foarte bine să cunoască și scriitori actuali pentru că în operele lor este creionată imaginea unei realități contemporane.

G.Ș. Ce ai vrea să transmiți tinerilor? Un gând și pentru cititorii revistei „Bocșa culturală”?

S.B. Pentru tineri aș avea câteva îndemnuri: să fie sinceri cu ei înșiși, dar și cu cei din jur, să aleagă calea cea dreaptă, chiar dacă e mai dificilă, să nu se lase influențați de falși prieteni, să nu cadă în capcana viciilor, să creadă în ei și în visurile lor, să se înconjoare de oameni care le vor binele, să nu uite să se bucure de viață, dar mai ales să fie buni creștini, să creadă cu sufletul în ajutorul lui Dumnezeu, să fie recunoscători, toleranți, empatici, să iubească frumosul, dreptatea și adevărul!

Să nu uite îndemnul lui Tata Oancea: „Munciți, cetiți călătoriți!”

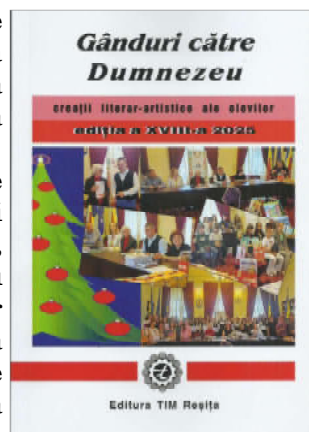
G.Ș. Mulțumim, Doamnă prof. Stela Boulescu! Mulțumim, draga noastră prietenă Steluța Boulescu, pentru cuvintele tale frumoase, pentru îndemnul tale și pentru toată susținerea Bocșei culturale! Și nu mă refer doar la revistă, ci la întreg ansamblul cultural și literar-artistic al orașului nostru! Ești creatoare de Frumos – fie prin condei, fie prin andrele și croșetă – și, evident, ești un model demn de prezentat copiilor și de urmat de către tinerii de toate vârstele! Mulțumim că ne ești aproape!

GABRIELA ȘERBAN

„Gânduri către Dumnezeu” într-un eveniment de excepție prilejuit de 150 de ani de tradiție corală la Bocșa!

Potrivit tradiției, sâmbătă, 6 decembrie 2025, în seara de Sfântă Sărbătoare a Sfântului Nicolae, la Biserica cu hramul principal „Sf. Nicolae” din Bocșa Română s-a desfășurat un eveniment înălțător menit să marcheze atât apariția celui de-al 18-lea volum al cărții „Gânduri către Dumnezeu” (apărut la editura TIM din Reșița), cât și cei 150 de ani de tradiție corală la Bocșa.

Așadar, potrivit obiceiului celor 18 ediții ale Concursului Județean de Creații Literar Artistice „Gânduri către Dumnezeu”, cele mai reușite lucrări au fost înmănunchate într-o frumoasă carte prefăcută de președintele juriului, prof. Stela Boulescu. Prezentă la eveniment, domnia sa a subliniat și pentru numerosul public importanța acestui proiect în cadrul căruia „creatorii lucrărilor sunt creștini: ortodocși, catolici, bapțiști, neoprotestanți, deoarece pentru ei, ca pentru noi toți, Biserica lui Christos este cea care ne adună, ne dă vindecare spirituală. Iar taina credinței o regăsim în fiecare lucrare spre bucuria cititorilor!”.

Prin grija lui Dumnezeu, acest proiect devenit brand al orașului Bocșa a avut parte în acest an de o veritabilă sărbătoare a *majoratului*, iar acest lucru se datorează echipei care, iată, de 18 ani, se străduiește să mențină puritatea și naturalitatea *gândurilor către Dumnezeu* stârnind creativitatea a peste o sută de talenți participanți din tot județul! Iar când vorbim de echipă ne referim la administrația publică locală, care a asigurat premiile (cărți și reviste) pentru toți participanții; ne referim la Biblioteca Județeană „Paul Iorgovici” care, pe lângă premierea unor copilași, a pregătit și o surpriză frumoasă: a adus-o pe bunică tuturor copiilor la Bocșa! Scriitoarea Victoria Furcoiu a fost alături de cea de-a 18-a ediție a proiectului „Gânduri către Dumnezeu”, iar imagini grăitoare se regăsesc pe coperta volumului lansat! Dacă vorbim despre echipă ne referim la instituții de învățământ și cadre didactice din Bocșa și din Banatul Montan, ne referim la biserici din Bocșa și din afara ei, ne referim la preoți și pastori care și-au adus o contribuție importantă în evoluția acestui proiect! Și nu în ultimul rând, din echipă fac parte părinți și bunici care îndrumă pașii micuților spre bibliotecă, spre carte și spre astfel de proiecte axate pe creativitate și talent!

Dumnezeu a rânduit ca lansarea celui de-al 18-lea volum „Gânduri către Dumnezeu” să fie înnoibilă de un concert extraordinar susținut de Corul Facultății de Muzică și Teatru a Universității de Vest Timișoara, avându-l îndrumător și dirijor pe lect. univ. dr. Darius Iordănescu, cor prezent la Bocșa la invitația studentei Silviana Maria Fericiug și a preotului dr. Silviu Ionel Fericiug, în cadrul hramului Bisericii „Sf. Nicolae” Bocșa Română și al momentului aniversar Corul bisericesc „Armonia”

– 150. Iată, un complex de evenimente sărbătorite prin momente înălțătoare oferite de tinere voci ale Banatului!

Sâmbătă, 6 decembrie 2025, în seara Sfântului Nicolae, biserica păstorită de pr. dr. Silviu Ionel Fericiug a devenit neîncăpătoare, adunând credincioși din tot Banatul pentru a înălța gânduri către Dumnezeu prin vers și cânt!

Cuvinte oficiale au fost rostite de viceprimarul orașului Bocșa, dl. Bogdan Ovidiu Pop, de preotul gazdă Silviu Ionel Fericiug, de managerul de proiect Gabriela Șerban, de președintele juriului, Stela Boulescu, și de către preotul Daniel Crecan, membru al juriului.

Iar cei aproape 40 de tineri invitați au rostit cele mai frumoase cuvinte: gânduri către Dumnezeu transmise prin voci de excepție și prin cântecele de sezon! În biserica Sf. Nicolae din Bocșa Română a răsunat colindul vechi și bun în limbile pământului și în tradiția românească!

„Cel care cântă se roagă de două ori” spunea Fericitul Augustin, iar această bucurie a fost prilejuită credincioșilor bocșeni de înălțătoarele interpretări ale Corului Facultății de Muzică și Teatru a Universității de Vest Timișoara, instituție aflată la ceas aniversar - 35!

Mulțumiri se cuvin tuturor celor care ne-au fost alături în aceste momente de mare sărbătoare cultural-spirituală a orașului Bocșa! Seria editorială „Bocșa – istorie și cultură” s-a îmbogățit cu cel de-al 78-lea titlu, iar tradiția coral-bisericească a fost împodobită cu un concert de excepție dătător de speranță pentru viitor! La mulți ani tuturor!

Târgul de Crăciun de la Bocșa, între echilibru și cumpătare...

Precum întreg anul 2025, și finalul de an la Bocșa are aceleași caracteristici: echilibrul și cumpătarea! Așadar, în acest an Târgul de Crăciun s-a desfășurat pe parcursul weekend-ului 19 – 21 decembrie 2025, zile în care Insula Paradis de la Bocșa Izvor a fost amenajată de sărbătoare. Tradiționalul brad de Crăciun a tronat și în acest an în mijlocul insulei, căsuțele frumos împodobite și-au primit comercianții cu produse care mai de care mai atractive și gustoase, iar pe scena amenajată au urcat grupuri de colindători care au vestit Nașterea Domnului, fie că au reprezentat instituțiile de învățământ din Bocșa, fie că au venit din partea bisericilor și lăcașelor de cult, bucuria colindului a fost aceeași!

După programele de colinde, atmosfera a fost întreținută de muzica ticluită cu iscusință de DJ.

Încheiem un an greu cu speranța unui an mai bun! Până atunci, sărbători fericite! „Hristos se naște! Măriți-L!”

MIA ROGOBETE

Te cunosc, tinere An!

*Ne punem fularul alb, cel cu etichetă
și pornim în întâmpinarea unei minuni,
cu aceiași ghiocei, aceleași flori de cireș,
aceleași dimineți cu rouă, stele coapte,
aceleași seri cu licurici, veri cu lavandă,
aceleași cuiburi de rândunici,
aceleași livezi cu esență de fragi,
aceleași câmpii cu miros de verde,
cu maci, aceleași cântece de cuci, ,
apoi fuga unui iepure, freamăt de codru
și berzele din nou în cuib, soarele pe cer...
aceleași povești de dor și dorințe,
aceleași fericiri sau nefericiri,
clinchetele unor pahare de cristal,
șampanie și promisiuni deșarte
într-un strigăt de viață adunate,
aceiași credință în suflete curate,
aceiași oameni astăzi, îi cunosc...
Iar toate acestea sunt rânduri scrise
de gânduri pe o stea căzătoare.
Sunt o muritoare îmbrăcată în destin.
Sunt femeia cu fularul alb ce spune:
Te cunosc, tinere an!*

Să vorbim corect românește!

Rubrică de Prof. **Stela Boulescu**

Liceul Teoretic „Tata Oancea”

Cu toate că vorbim zilnic în limba română, întâmpinăm deseori probleme în ceea ce privește corectitudinea gramaticală, fie din cauza necunoașterii normelor de scriere și de pronunțare, fie din pricina schimbărilor care apar în dicționare sau în studiile de specialitate.

O abatere prezentă mai ales în rostire este cea a unor verbe la conjunctiv. Acesta este modul care exprimă o acțiune posibilă, realizabilă, construit cu ajutorul conjuncției **să**. Vom spune și vom scrie:

- **să dea**, nu să deie
- **să ia**, nu să ieie
- **să stea**, nu să steie
- **să bea**, nu să beie
- **să înțeleieze**, nu să înțeleie
- **să creeze**, nu să creieze etc.

O altă problemă o reprezintă adjectivele paronime **mental** și **mintal**. Ambele sunt corecte, dar folosirea lor depinde de context.

- **Mental** - ține de gândire, de raționament. Ex.: Are o capacitate mentală de admirat / Exercițiile de calcul mental sporesc atenția. DOOM3 propune și formele calcul mintal sau operațiune mitală.

- **Mintal** - se referă la psihic. Se folosește mai ales în contexte psihologice, medicale, clinice. Ex.: Sănătatea mintală depinde de mai mulți factori. / Tulburările mintale afectează relațiile în colectivitate.

Mental privește funcțiile intelectuale, iar **mintal** se referă la starea psihică.

Cratima poate fi folosită greșit. În vorbire, formele sunt identice, dar în scris trebuie să ținem cont de structura lor. Ne referim acum la structurile verbale formate din verb la imperativ, singular și pronume: Scrie-ți tema! (tu); Trage-ți plapuma!: Vinde-ți marfa!

Formele fără cratimă: Scrieți frumos!; Trageți concluziile; Vindeți marfa! conțin verbe la imperativ plural.

Accentul poate fi și el buclucaș uneori. Vom spune Premiul **Nobél**, nu Nóbél. Termenul provine din limba suedeză. Alfred Nobél este cel care a inventat dinamita. El a creat o fundație care folosea averea sa pentru premiile ce se ofereau celor ce aduc servicii deosebite umanității. Aceste premii s-au născut în 1901.

Sunt multe situații în limba noastră care par excepții de la anumite reguli. Spre exemplu substantivele neutre au forme de plural terminate în -e (sate, etaje); în -uri (trenuri, pixuri); în -ii (exerciții, colegii). Un singur termen are pluralul în ă: un ou-două **ouă**: Atenție la forma de genitiv! Corect este **ouălor** și nu ouălelor, cum întâlnim, din păcate, uneori.

Nivelul cunoașterii limbii române reprezintă respectul și dragostea noastră pentru valorile neamului strămoșesc.

„Limba mea română
E floare preafrumoasă
Ce-și are rădăcina,
Aici, la mine-acasă.

Limba mea română,
Floarea mea cerească,
Stropi-voi cu iubire.
În veci să înflorească.”

(**Limba română**, Emilia Plugaru)

Nostalgia pierdută și regăsită a poeziei. Câteva puncte de reper în Universul poetic al lui Nicolae Preda

„Oprește-te / Să vezi /
Timpul
Împietrit într-un poem.”
(Nicolae Preda)

Cronica „Noptilor de Sânziene”. Marga: 2006-2012 (Editura TIM, Reșița, 2013) scrisă împreună cu Marcu Mihail Deleanu și Gheorghe Jurma – și apărută imediat după debutul din 2012, *Trece viața prin oglindă* (Editura TIM, Reșița, 2012) – este cea dintâi și singura carte de Nicolae Preda cu care, până acum, am avut șansa a mă întâlni pe drumul lecturilor. Intrând, de curând, în contact și cu celelalte cărți ale autorului, cea de debut mi-a adus bucuria întâlnirii cu un vers al spiritului, al adâncului împins la suprafață, cu un vers ce pare a fi fost construit direct pe note muzicale, iar cele care îi urmează – *Singur ca un vers* (Editura TIM, Reșița, 2022) și *Rugina roților dințate* (Editura Castrum de Thymes, Giroc, 2023) –, deși cu nuanță și arhitectură ușor modificate, cea a întâlnirii cu o amprentă prin care autorul, continuând formula din primul volum, încearcă a se portretiza și – de ce nu? – a se diferenția, dar mai ales a unei nostalgii și a unor construcții propuse dincolo de cuvânt și care, în poezia prezentului, nu prea mai sunt întâlnite.

Comparativ, însă, cu volumul de debut în care, după cum am spus, versul este emițătorul întregii atmosfere, volumele următoare acestuia propun o tehnică ușor diferită în ceea ce privește construcția întregului poem (și, se observă, a versului în plan individual), dorindu-se, în același timp, ca

întregul să nu fie câtuși de puțin afectat.

Este vizibil expus exercițiul autorului de a încerca o gamă colorată de sentimente din care aș aminti – rezumându-mă, în primă fază, numai la volumul de debut – dragostea față de ființa iubită (*Nuntă de piatră, Somn lângă zăpadă, Ultima scrisoare de dragoste*), purtarea în gând a celor apropiați ori care i-au marcat destinul (*Pui firav de curcubeu, Paște 1990, Gând curat, Aproape de oameni, Crăciun 2011, Dor nestins*), dorul față de tot ce l-a transformat pe autor în ceea ce este el astăzi (*Roibu, Cântec de cocoș*) și Divinul (*Sigur, Spovedanie, Primăvara*), toate aceste elemente făcând din poezia lui Nicolae Preda un loc constant de revenire în care cu siguranță, la fiecare nouă poposire, ne găsim situați pe alte coordonate prin care, pornind la drum, descoperim noi și noi unghiuri care, în felul lor, oglindesc și ne oglindesc.

În vers alb sau rimă, în poeme desfășurate ori concentrate, Nicolae Preda așază de-a lungul poemelor nostalgia lui *a fost*, a lui *am trăit*, reamintind cititorului de un soi de componente care, cândva, au definit vieți: „Cositul fânului pe

dealuri / apa izvorului / purtată în ulcior / cireșul sălbatic / arcuit în rășină // Cu un cui tocit / numele tău / sculptat într-o vară ploioasă / pe un ciob de marmură albă // Peste șarpele orb adormit / s-a prelins / sunetul coasei ruginite // Și nici nu ți-am spus.” (1) sau „Ca o troiță ascunsă între spini / În fiecare vară-nmiresmată / Copilăria mea deschide la măgrini / Fereastra către lumea de-altădată. // La margine de sat iar înfloresc salcâmi / Desculț mă urc prin ramuri să mă scald / Și nu mai simt când mă înțepă spinii / Doar sângele din tălpi mustește lapte cald.” (2) Asistăm în acest punct la o reînviere a unei lumi care a fost vie, care a trăit în om și prin om și de care nu pare doar că ne-am îndepărtat tot mai mult – „Drum cu soare, drum de țară, / Încotro mai porți drumeții? / Pe suișurile vieții / Câți înfrânți de-a ta povară? // Mulți de-alungul tău plecară / Spre mirajul dimineții. / Drum cu soare, drum de țară, / Încotro mai porți drumeții? // Pulbere de drum, amară, / Din sudoarea tinereții / Vre-un umbrar o să răsară, / Să le țină umbră – bieții? ... / Drum cu soare, drum de țară.” (3) –, ci, iată!, mai grav, a unei lumi căreia pare că nu îi vom mai aparține vreodată.

Activând întreaga viață în domeniul minier – inginer construcții miniere –, Nicolae Preda ne lasă sentimentul că cele două activități – ingineria și poezia – ocupă, în sufletul-i, același loc și că, undeva în adâncul ființei inginerului-scriitor (și/sau invers), intersectându-se, rămân unite, versurile sale indicând o aducere la suprafață a unei laturi a poeziei – țărâna, glia, izvorul, satul, ruralul – peste care pare că s-a așezat timpul și care, odinioară, era întâlnită la poeți precum Octavian Goga – „Bolta și-a cernit năframă / Ca o mamă întristată, / Floarea soarelui pe câmpuri / Pleacă fruntea ngândurată. //

Zarea-și picură argintul / Pe
ovesile de aur, / Ostenit din aripi
bate, / Ca un vis pribeag, un
graur. // Codrul cântăreții-și culcă,
/ Doarme trestia bolnavă, / Dorm
doi pui de nevăstuică / Sub o
brazdă de otavă. // S'a oprit trudită
moară, / Doarme apa la irugă, /
Răzimat pe coate-adoarme / Un
cioban întins pe glugă. // Doarme
cerul și pământul / Într'o dulce
'mbrățișare ... / Doar' izvorul mai
tresaltă / Ca un sân de fată mare."

(4) —, Radu D. Rosetti — „Cu
gestul larg, cu fața 'mbujorată, /
Pe brazda frăgezită de zăpadă, /
Sămănătoru-aruncă din grămadă
/ Grăunțele pe țarina bogată. //
Trândăv, pe loc, el nu știe să
șadă; / În altă parte ară-apoi
îndată, / Din când în când, a
muncii lui răsplată, / Nerăbdător,
aleargă să și-o vadă.” (5) — și
mulți alții, poeți față de care
Nicolae Preda, în felul său,
încearcă, deloc în zadar, o
apropiere: „Privesc prin geam
îndepărtările / Simt frigul și trăiesc
clipa / Lângă căldura din casă //
O pudră de ninsoare / Peste munți
și peste dealuri / A încoronat
merii bătrâni și prunii uscați /
(...) // Ninge / Ți se împlinește
dorința / Un stol de vrăbii
înfrigate despică / Fulgii / Se
pierde în zbor și îl înghite ceața
/ De atâta alb nu te mai poți
gândi / La Regat, la nimic.” (6)

Analizată din altă
perspectivă, poezia lui Nicolae
Preda, pe alocuri, încearcă și o
apropiere de religios, dar nu unul
cu accent căzut pe invocator ori
cu ușoare înclinații *laudatio*
precum cel întâlnit la Nichifor
Crainic — „Prin grâul copt, pe
unde-aleargă șerpuitoarea mea
cărare / Ce scapătă departe 'n
aur de glorioasă inserare, // Mi
s-a părut că treci Isuse, precum
treceai în vremea ceea / Gustând
în mers prietenia pescarilor din
Galileea. // Pe părul tău,
încununându-l, jucă o flacăra
bălaie / Și soarele muia
vesmântul drumeților în vâlvătaie.

// Vorbiai ... și inimile toate se
aninau de vorba ta / Și le purtai
ca o podoabă de ciucuri prinsă la
manta. // Că vorba ta eră mai
dulce ca rodiile din Edom /
Și'nomenia Dumnezeirea și
îndumnezeia pe om. (7) —, ci mai
degrabă un religios în gama
revelatio, o trăire și simțire a
acestuia prin întâlnirea cu însăși
Creația: „Răsună mănăstirile-n
Moldova / Și-n gândurile mele
peste ani / Mă înfior și-mi
lăcrimează slova / Căci am ajuns
în munții Călimani // Voi coborî
când zorii curg spre zi / Să mă
închin Albastrului la Voroneț /
Poruncile Domnești se vor reauzi
/ Și împietrit voi sta precum
turnul semeț. // (...) // La Putna
stins începe iar să ningă / Ecoul
unui clopot îngheață peste Prut
/ Și ochii mei nestarnici dau să
plângă / De ce nu pot să fac ce
alții nu au vrut” (8)

Există, însă, și momente
în care poetul, deși situat pe o
traietorie bine definită așa cum
reiese dintr-un număr semnificativ
de poeme, încearcă și momente
de îndoială. Astfel că dacă, fără o
reală revoltă, inițial doar se întreba
cu privire la *actul divin* — „Pe
obraji / fulgii de dimineată /
încremeniți / printre lacrimi /
Mut / risipit în mister / ca și
cum / până acum ne-ai mințit /
taci. // De ce taci, Doamne?” (9)
—, mai târziu acesta recidivează
printr-o resemnare — „Și tu taci /
Risipit în mister / De ce taci,
Doamne ...” (10) —, lăsând parcă
și cititorului să descifreze, în
paralel, misterul schimbării, iar
asta nu doar prin prisma poeziei
dintre cele două momente, ci prin
întreaga sa poezie.

Dimensiunile unei cronici
lasă, de cele mai multe ori,
impresia unei balanțe nedrept
încălnate astfel că ea nu poate
surprinde într-o măsură suficientă
întreaga suită de particularități
prin care un autor își descoperă
și dezvăluie poezia. Ne permite,
totuși, să afirmăm că în poezia

lui Nicolae Preda găsim
concentrată o semnificativă
cantitate de sentiment, de
atașament față de tot ce îl
înconjoară — oameni, locuri,
întâmplări, amintiri — și că, practic,
prin scriitura acestuia, cititorul
asistă la un spectacol poetic în
care miza versului nu este jucată
pe o capacitate de a diversifica
aproximativ asemănătoare
exercițiilor poetice contemporane,
ci pe puterea acesteia de modelare
până la personalizare — „Lângă
altar singur / și în suflet / fără
tine, Doamne, / tristețea mea se
aude / în toată biserica / precum
surdina unui clopot / peste
marginea satului // Ecouri pierdute
prin munți / cercuri de tămâie /
urcând către cer / și toate păcatele
/ nemărturisite.” (11) —, iar asta,
mai presus de toate, îi oferă un
caracter aparte: puterea de a
decora.

1) **Preda, Nicolae** - *Trece viața
prin oglindă* - Editura TIM, Reșița,
2012, p. 63 (poemul *Rămas bun*)

2) **Preda, Nicolae** - *Singur ca
un vers* - Editura TIM, Reșița, 2022,
p. 65 (poemul *Miresme din copilărie*)

3) **Novac, Mihai**; în volumul
*** - *11 poeți bănățeni* - Editura
„Vrerea”, Timișoara, 1942, p. 86
(poemul *Drum cu soare, drum de țară*)
/ prezentați de Ion Stoia-Udrea cu
11 portrete de Catul Bogdan

4) **Goga, Octavian** - *Poezii* -
Editura Cultura Națională,
București, 1924, p. 45 (poemul *Sara*)

5) **Rosetti, Radu D.** - *Poezii* -
Editura Cultura Națională,
București, 1926, p. 92 (din poemul
Sămănătorul)

6) **Preda, Nicolae** - *Rugina
roților dințate* - Editura Castrum de
Thymes, Giroc, 2023, p. 94 (din
poemul *Ninge*)

7) **Crainic, Nichifor**; în
volumul **Pillat, Ion** / *Perpessicius* -
Antologia poezilor de azi - Editura
„Cartea Românească” S.A., București,
1925, pp. 137-138 (din poemul *Isus
prin grâu*) / cu 35 chipuri de Marcel
Iancu

8) **Preda, Nicolae** - *Singur...*,
p. 55 (din poemul *La mănăstirile
din Moldova*)

9) Preda, Nicolae - *Singur...*, pp. 115-116 (din poemul *Alt fiu risipitor*)

10) Preda, Nicolae - *Rugina...*, p. 67 (din poemul *La vecernie*)

11) Preda, Nicolae - *Trece...*, p. 32 (poemul *Spovedanie*)

Cristian-Paul MOZORU

Claritate de lacrimă

Poezia scrisă de Lidia Asandei e tăramul cuvintelor care încearcă să transgreseze firea lucrurilor, măruntele ecouri smulse din realități amăgitoare, mereu în schimbare. *Dor, lacrimă, cer, tăcere, mai, stele* și altele, asemănătoare, devin forme de strigăt cutremurător, reflex al unei dureri fără capăt, aceea de a nu mai putea fi împreună cu persoana iubită. E chemarea celei înmărmurite în creuzetul timpului necruțător, într-un anotimp imperfect, în retragere, care se lasă descris cu greu, format din fărâme ale unei memorii volatile, încă vii.

Din lacrima harfei (Timișoara, Editura Cosmopolitan Art, 2025) e o carte atipică de poezie, menită să fie citită de către prieteni, de pus pe noptieră, la marginea timpului care suflă

ușor în pânza nopților cu lună plină. Un volum de dăruit celor pentru care *suflet și inimă* devin culoare semantice răvășitoare, însoțitoare ale trecerii noastre prin lume, corăbii umile, din emoții extrase, însuflețite de spiritul memoriei afective. Un dor sfâșietor traversează pagina, ca o goeletă cu catarge înalte, spintecând albastrul astral. Lidia Asandei, pe fondul unui cântec neîntrerupt, fără seamăn, îndreptat spre cupola de stele a despărțirii de ființa iubită, (re)construiește *dorul* – un concept poetic și filozofic deopotrivă, al devenirii în absență, pe lungul și împovăraătorul drum al discontinuității în ființare. Definirea inedită a dorului, în peste 140 de feluri, surprinderea caracteristicilor unei trăiri intense, care ne poartă la limita dintre *a fi* și *a nu fi*, se produc anabatic, în fiecare pagină.

Dorul, în viziunea Lidiei Asandei, poate fi reconstituit din fragmente, din celulele unui timp interior, din marginile destrămate ale durerii, ca-n versurile: „Cu dalta dorului / sap nostalgii înfrigurate.” (*Dezlegând o lacrimă*); „În căușul dorului, / fuiorul așteptării stoarce din clipe / râu de amar” (*Fereastră zborului*); „Mi-ai lăsat amintire despre tine diminețile – / din Nemărginire îmi murmură / *Dorul de Lumină* / pe arcușul zorilor.” (*Neuitare*); „Doruri mă țeș...” (*Petale să cadă pe genele stelelor*); „Privirea caută un nor / pe care să-și întindă / aripa frântă de dor.” (*Plânsul frunzei amurgite*); „Înecat în cuvinte, *dorul* – / pecete peste anotimpuri.” (*Toamnă plânsă*); „Aripile dorului / ating cerul. / La poarta înserării / surâde o stea!” (*Verdele care prevestește raiul*); „La marginea zilei, / toamna mi se plimbă prin suflet / ca la ea acasă. / Deșiră vise / care și-au pierdut începutul / și înnoadă fuioare / de dor.” (*O frunză plânge sub cer*); „DORUL

– / pasăre liberă către albastru” (*Dorul*); „câte-o amintire tulbură / culoarea cuvântului *dor*” (*Îmi țeși povestea din lacrimi și ploi*); „Nu vorbim, / dar auzim *dorul* / cum șiroiește în ecou.” (*Martie. 5*); „În faldul înserării, / clipa croiește din rouă stele. / Acorduri albe se preling / pe-nsăilete doruri...” (*Dorul – lacrimă ce-adapă*); „O rază rece stoarce dor / din necuvinte.” (*Februarie*); „aripile tale / prea grele de Dor / grăbi-vor înspre Dimineață.” (*Cioplitoare de dor – înserarea*); „Purtată pe brațele înserării, / iubirea-și toarce visele, / rotunjind DOR / peste clipa fără margini.” (*Toamna la apus*); „o ploaie cu picuri de Lumină / miruie dorurile / înspicate-n poem.” (*Picuri de Lumină*); „Picură seara / și cresc doruri / pe treptele duminicii.” (*Vitriliul unui ecou*); „Martie a rămas la fereastră. / Prin aerul moale, ușor amărui, / îi simt durerea și *dorul slobod*.” (*Dorul – cărarea spre Împărăție*); „DORUL / își sapă adâncă groapă / în inima mea.” (*Drumeț pe-amurg de cale*); „Oare de aceea / pentru D-O-R, / trei litere revărsându-și rotundul / spre valea inimii, / hotar visurilor i-a rămas zarea?!...” (*Ascultă-mi *dorul lacrimă cu lacrimă**); „Undeva, / printre file, / unui rând îi e DOR.” (*Dor... citește-mi*).

Dorul e lacrimă, covârșitoare rezonanță acvatică, atemporală. Mai mult decât rostogolire a ghemului cu iubire-n spițele inimii, *dorul* e timp. *Dorul* e viață. Mai mult decât o unealtă prin care ne conservăm aducerea aminte. Grafiat cu majusculă (*Dor ori DOR*) sau aliat cu forma verbală identică („Cât de tare dor troienele / peste gânduri când lovesc?” – *Toamnă plânsă*), menținut la singular (*dor*) sau, în unele contexte, nu puține, la plural (*doruri*), e termen care armonizează contraste semantice. E umbra crucii, invocată subtil într-un poem: „Printre stele, /

dincolo și dincoace de ele, / cerul adoarme / într-o umbră de cruce.” (*Dezlegând o lacrimă*). Arhitectura dorului scoate la suprafață, în poezia Lidiei Asandei, o incommensurabilă nevoie de etalare a frumuseților unei lumi în care contemplăm cu nesaț și ne lăsăm vrăjiți de peisaje-n derulare: „Citadele de frumusețe, / frunzele trec prin ram, / luminând calendare de timp.” (*Povestind cu toamna*).

Deși spiritul apropierei de Cel Sfânt se instalează-n cuvântul *dor*, de la naștere până la moarte, ca inima în coșul pieptului, poeta nu recurge cu obstinație la noțiuni din registrul mistico-religios. Dumnezeu nu e adesea invocat explicit. O singură dată se așază-n faldurile versurilor un asemenea nume propriu generic: „E acea clipă în care / Dumnezeu va crea o înserare / prin care o să cobor / născându-mă zbor...” (*Vino, înserare*). Apare, în schimb, *îngerul*, al nemuririi semn, aripa însoțitoare. Se inserează și altele, mărturisitoare, atingeri sublimе în corzile harfei, de tipul *rugă* și *rugăciune*, termeni care fac legătura dintre *aici* și *Dincolo*, dintre muritor și Dumnezeu. Unul dintre cele mai folosite cuvinte este *tăcere*, pentru că dorul e învăluit în rostul *necuvintelor*, e programat să rupă fâșii din preaplinul iubirii, să le unească, apoi, sub Lumina de Sus, în stare a menține echilibrul în universul de jos, să ducă-n anotimpuri revederile, frunzele-n ram. În triada *dor – lacrimă – tăcere* se modelează axele unui timp plurivoc. Viitorul e arcușul pe care alunecă spițele unui trecut emblematic, în care întâmplările zideau edificiul iubirii nemuritoare.

Bătaia de smarald a poeziei se produce-n țeserea cu încetinitorul a anotimpurilor. Iarna, primăvara, toamna – câteodată, și vara – își îngână acordurile, spintecând câmpul

amintirilor percutante. Tot tumultul interior tinde spre liniștirea supremă a ființei. Numai cine a traversat apele învolburate ale dorului de cei dragi, plecați înainte de vreme, în nemărginita unduire a bolții cerești, înțelege cum se leagă și se dezleagă tonurile inimii, cum se țin laolaltă poverile sufletești, cum se înalță-n fapt de seară oda veșniciei. Cuvintele, aici, în poezia dorului, a translucidității, își preschimbă fața, preiau din fiorul lacrimilor, se transformă-n altceva, într-o altă materie, părăsesc ținutul unei comunicări (doar) prin sensuri știute. Se înalță la rang de muzică. Și, cu cât poemele reiau mai mult curgerea, aceeași, a clipei, cu atât se duc în zăriștea sonorităților despovărate de semantisme obișnuite.

E claritate de lacrimă în poezia Lidiei Asandei. Vezi prin

nexiunilor logice. Ca-ntr-un concert de muzică simfonică, la sfârșit rămâne acel *ceva* care ne umple ființa, ne-ndeamnă să punctăm cu evlavie, solidar, în retorta îndumnezeirii, a vremelniciei noastre pe pământ. *Anotimpurile* lui Vivaldi răsună în miezul fiecărui poem, în catedrala sufletului.

Vegetalul palpita în brațele literei care se zbate să susțină durerea din dor, ca pe-o năframă

purtată de vântul amintirilor recreate. Lidia Asandei s-a lăsat influențată, conștient sau doar intuitiv, de poezia lui Lucian Blaga. Sunt versuri care trimit la ciclul poetic *La curțile dorului* ori la *Corăbii cu cenușă*. E o chemare interioară similară, țesută-n ritmuri de litanie, o descătușare a ființei exilate-n eternul malaxor al depărtării de stele. Asemănarea până la contopirea nuanțelor e dată de faptul că exprimăm un sentiment, o stare a ființei, precum *dorul*, cu mijloace lingvistice restrânse la aria unui câmp semantic invariabil, în care intră unități ale temporalității și elemente ale vegetalului ori ale corporalității. Când sfâșierea prin dor apare, întregul corp e afectat. Ochii înlăcrimați, mâna care scrie, inima palpitândă în cutia toracică devin receptacule ale dorului, intensificatori ai lui, martori ai unui traseu lăuntric copleșitor.

Volumul *Din lacrima harfei* poate fi citit și ca un imens imn dedicat ființei iubite, un dialog neîntrerupt cu îngerul care ne minunează viața, calea, în irepetabilitatea secunde. În poeme se țes volute afective, tonuri calde, atingătoare, preschimbate-n doruri nemărginite, tonuri reci, ca florile de gheață pe fereastra închisă, arpegii și conexiuni fățișe, translucidități și variațiuni pe aceeași temă, a iubirii nestinse, ca-ntr-un bol de cristal în care se zbat clipa, dorul împământenit, NEMURIREA.

**Simona
CONSTANTINOVICI**

Potirul gândului tăcut.¹ Câteva rânduri așezate pe gândul stihuitorului

De astă dată, colegul nostru, Părintele dr. Dan D. Gîrjoabă

ne poartă cu gândul în lumea versului existențial, metafizic cum îl denumește în *Prefața* volumului, Părintele Prof. Dr. Theodor

Damian, cunoscută voce a diasporei românești din America.

Cu această fragedă scriitură, poetul Dan D. Gîrjoabă deschide poarta cunoașterii prin cea mai sensibilă formă a artei, poezia, la rândul ei făuritoare de cuvinte și sensuri în cultura cea mare a unui popor. De la un capăt la celălalt stihuitorul este preocupat de orizontul sufletesc al propriei persoane. Astfel apar în fiecare pagină a volumului probleme metafizice: semnificația și menirea omului (*Catarge de vânt*), aflat în lume, pe drum (*În tăcerea luminii*) și încheiat cu truda (*Potirul gândului tăcut*), în sensul pe care ni l-a tălmăcit G. I. Tohăneanu, ca unită cu harul să realizeze vrednicia unui om, a unei cărți. Apar cu acest prilej al dăruirii, și imagini biblice (*În grădina adâncului*) și practice cum sunt rugăciunea (*Pe calea tainică*), icoana (*Psalm în noaptea tăcută*), practicarea virtuților: credința (*Tăcerea dimineții*), iubirea (*Zborul mântuirii*) și sfârșitul (*Călătorie inversă*).

Dincolo de o clasificare a principalelor teme abordate de Dan D. Gîrjoabă, versul este cel de da conținut și putere expresivă în mărturisirea făcută cu acest prilej. Pentru a ilustra

semnificația omului, în poezia *Catarge în vânt*, poetul pe spune:

Suntem doar catarge în vânt,
fără corăbii,
legate de nimic,
fluturând sensuri pe care nu le
înțelegem,
dar le purtăm —
cu o tăcere dureroasă.
Vântul nu are vină.
El doar trece.

Suntem noi cei care-i dăm
nume:
soartă, destin, har
ori blestem”.

În poemul *Ultimul Adam* ni se înfățișează apariția umanității, în urma unei răni a neascultării:

„În loc de sabie,
Îngerul i-a dat o rană
Din ea se scurge
omenescul”.

În raport cu Dumnezeu, omul își găsește modul de a comunica prin rugăciune și ofrandă adusă Creatorului, acest lucru trădează o veche legătură a creaturii cu cel care a adus-o la existență, nu dintr-o necesitate, ci din iubire.

Pe calea tainică apare o prea frumoasă rugă:

„Fă-mă drum,
nu piatră
Fă-mă sete
nu izvor închis”.

Ofranda, dăruirea deschide fereastra de unde poate fi privit Dumnezeu:

„Prescura stă nemișcată,
simbol tăcut al dăinuirii,
punte între cer și pământ,
între inimă și altar”.

Cu fiecare vers, poetul ne vorbește despre... tăcere, nemișcarea identificată cu veșnicia lui Dumnezeu. Tăcerea este un subiect care i-au preocupat pe Sfinții Filocaliei, dar și filosofii în aceeași măsură. Un teolog contemporan vorbește într-o lucrare a sa despre *Cunoașterea prin tăcere*, în care ne spune că tăcerea deschide și dezmargineste. Ea nu este un simplu „gol”, ci

unul foarte plin de sens (vezi în acest sens Tainele).

Din punct de vedere teologic, raportul ființial dintre Tăcere și Cuvânt este limpede și indubitabil, fiind legătura ființială între Dumnezeu Tatăl - Tăcerea Primordială ca Principiu Suprem - și Logosul - Cuvânt care-și ia naștere din El (adică însuși Fiul Lui), așa cum afirmă Sfântul Ignatie Teoforul: „Unul este Dumnezeu, Care s-a arătat prin Iisus Hristos, Fiul Lui, Care este Cuvântul Lui ieșit din tăcere”².

Aceasta este tăcerea la care ne invită autorul versurilor, cu fiecare prilej și care își are izvorul în propriul suflet. Ne da această mărturie câteva versuri din *Dincolo de marginea gândului*:

„Dar sufletul meu
nu e făcut din calcule,
ci din zboruri neîmplinite,
din daruri fără țintă,
din întrebări pe care doar
tăcerea
le poate ține în brațe”.

Poezia înfățișează cu fiecare vers, cu fiecă poem o treaptă de trăire creștină paradisiacă, a con-viețuirii cu Dumnezeu redată prin tăcere. Fragmentată prin păcat, con-viețuirea și con-vorbirea cu Dumnezeu se realizează prin diferite mijloace și trăiri sufletești: rugăciune, ofrandă, credință, icoană și iubire prin care omul se maturizează sufletește. Astfel alcătuit, volumul devine o mărturisire într-o vreme în care sinceritatea a devenit o izolată floare de colț, iar poetul, Dan D. Gîrjoabă, un curajos dăruit de o seamă de sensibilități creatoare.

Preot dr. Valentin Bugariu

¹ Pr. Dan D. Gîrjoabă. *Potirul gândului tăcut*. Giroc: Castrum de Thymes, 2025 (n.r.)

² Sf. Ignatie al Antiohiei, *Epistola către Magnesieni VIII*, trad. rom. în colecția „Părinți și scriitori bisericești”, nr. 1, Editura Institutului Biblic al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979, p. 167

Constantin VLAICU/UZPR Caraș Severin,

Constantin 7 Giurginca și lucrarea sa „Arhivele Transcendete – O peregrinare prin geografia sacră a pământului românesc”

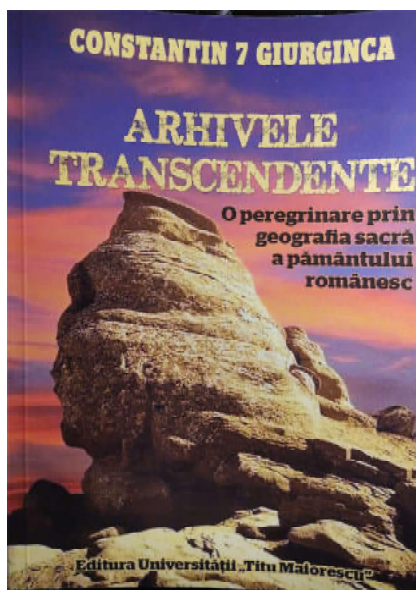
Geografia Sacră a României: Incursiune în „Arhivele Transcendente”, în cătarea și deslușirea Misterelor Pelasge, împreună cu Prof. Constantin 7 Giurginca

(II)

C.V. – Sunteți cunoscut în mediul literar ca mentor al mai multor generații de viitori scriitori care au făcut studiile la Colegiul Național Militar „Dimitrie Cantemir” din Breaza, precum și ca cel care a reorganizat Cenaclul Literar, înființat inițial în anul 1952 de către elevul de liceu militar, Marin Sorescu, împreună cu profesorul său de limba română, Simion Bărbulescu, cenaclul purtând numele „Nicolae Bălcescu”. La reînființare l-ați rebotezat acordându-i numele fondatorului său: „Marin Sorescu”. De asemenea ați publicat în anii 2007 și 2012, volumul I și II, al cărții PIRAMIDA CANTEMIRISTĂ, DE LA LÂMPAȘUL CANTEMIRIST LA VIPUȘCA DE GENERAL, ce ne puteți spune despre perioada în care ați fost activ concomitent pe tărâm literar și pedagogic, pregătind pentru viață atâtea generații?

C.G.- *Este, într-adevăr, o întrebare foarte bună pentru mine, deoarece îmbinarea literaturii cu pedagogia a reprezentat o misiune și o pasiune profundă în activitatea mea la Colegiul Național Militar, Dimitrie Cantemir”. Așa cum bine ați menționat, acest liceu are o istorie bogată, pornind de la rădăcinile sale vechi până la reînființarea sa, iar Cenaclul Literar a fost, în mod simbolic, o punte peste timp, de la inițiativa lui Marin Sorescu din 1952. Cu toate acestea, consider util, în răspunsul la întrebarea dumneavoastră, de a face o prezentare și un scurt istoric al Liceului Militar „Dimitrie Cantemir” din Breaza (în acea vreme era liceu!). El este urmașul celui mai mare liceu militar din țară: Liceul „Nicolae Filipescu” de la Mănăstirea Dealu din Târgoviște, liceu unde a fost instruit și educat, printre alte personalități, și regele Mihai I al României. Liceul a fost transformat ulterior, respectiv în anul 1940, în Colegiul Național „Nicolae Filipescu”. Odată cu instalarea regimului comunist, concomitent cu drastica epurare din corpul armatei, toate cele cinci licee militare din țară, licee vechi, cu tradiție, întemeiate de regele Ferdinand, au fost desființate. Astfel, după izgonirea regelui, în anul 1949, imediat, a fost înființat Liceul Militar „Dimitrie Cantemir”, la Roman, pentru ca, în anul următor, acesta să fie mutat la Predeal. Din cauza unor condiții considerate improprii în zona Predealului, în anul 1954, liceul este mutat la Breaza, unde funcționează și în zilele noastre.*

*Cu toate că, pe întreaga perioadă a funcționării sale, liceul a pregătit generații întregi de elevi, aceștia au îmbrățișat nu numai carieră militară, ci și alte meserii, iar unii au devenit chiar scriitori. Doresc să remarc, de la înființarea liceului și până azi, generația anilor 1950-1954, pe care aș denumi-o „generația de aur” a Cantemirului. Pentru a intra în subiect și a răspunde la întrebare, va trebui să-l menționez, între elevii acestei generații, pe marele poet, prozator și dramaturg român: **Marin Sorescu**. În acea perioadă, la liceu profesau câțiva profesori de marcă, între care și profesorul de limba română, Simion Bărbulescu. O persoană deosebită, un profesor desăvârșit, ale cărui învățături mi-au fost de mare folos în profesiunea mea. Astfel, profesorul Simion Bărbulescu a devenit pentru mine un adevărat mentor. În anul 1952, Marin Sorescu, elev militar în clasa a X-a, îi propune profesorului său de limba română, Simion Bărbulescu, înființarea unui cerc literar. Această propunere este acceptată imediat. Ca urmare, în 02 octombrie 1952, ia ființă Cercul literar, căruia i se atribuie un nume foarte interesant: „Nicolae Bălcescu”. Atribuirea acestui nume este în perfect acord cu faptul că Nicolae Bălcescu este singurul cărturar care a fost în același timp și oștean și scriitor. Cenaclul i-a ființat într-o perioadă dificilă, în anul 1952, eram totuși conduși de consilieri sovietici, de aceea la înființare acesta este prezentat ca cerc literar, pentru a evita utilizarea unui termen cu origini occidentale. Cu tot riscul provocării unor posibile reacții negative și apariției unor impedimente, Colonelul Ilie Cristea, comandantul de atunci, ordonă ca acest moment să fie trecut și în registrul liceului, aceasta însemnând marcarea lui ca un important eveniment în viața liceului. Mai mult, comandantul convoacă toată unitatea pe platou, unde sunt prezentați cenacliștii, fiecare recitând din proprii creații. Marin Sorescu, a recitat „Imnul Cantemiriștilor”. Festivitatea a cuprins inclusiv o paradă militară impresionantă, în care au defilat în frunte cenacliștii Cantemiriști. Vă dați seama ce moment și ce curaj al colonelului Ilie Cristea de a înfăptui un asemenea moment de sărbătoare?! Mai târziu, la sosirea mea la liceu, cenaclul nu funcționa, era doar același cerc literar, iar de existența lui nu am aflat decât prin 1990, când m-am întâlnit cu profesorul Simion Bărbulescu, mentorul meu, cel pe care tocmai îl înlocuisem, fără să știu, ca șeful Cercului Metodic pe toată Valea superioară*

a Prahovei. Întâlnirea noastră a fost pur întâmplătoare, însă relevatoare deoarece domnul profesor îmi face cunoscut faptul că va trebui să-l înlocuiesc și la conducerea Cenaclului. Eu am rămas surprins, fiindcă, spre rușinea mea, nu cunoșteam nimic, nici despre cercul literar, nici despre rolul lui Marin Sorescu în crearea lui. Atunci am adunat întreg cenaclul, chiar și pe cel vechi, fiindcă mai trăiau dintre fondatori, nu mai intru aici în amănuntele poveștii, toate aceste aspecte istorice sunt detaliate în volumele mele, „Piramida Cantemiristă”, unde veți găsi și mai multe informații.

Voi continua cu anul 1996: după moartea scriitorului, am propus schimbarea denumirii cenaclului din „**Noduri și semne**” (denumirea de la acea vreme, inspirată de volumul de versuri a lui Nichita Stănescu), în „**Marin Sorescu**”, hotărârea fiind luată în unanimitate absolută, de către membrii cenaclului, în semn de respect pentru fondatorul său și un nume simbolic pentru generațiile viitoare. În timpul funcționării sale, Cenaclul „Marin Sorescu” a devenit un atelier de creație. În cenaclu am adus muzica, am adus pictorii, am adus interpreții, am adus actorii, am creat un spațiu sigur unde elevii, viitori militari, puteau explora lumea prin creație și interpretare. Am încurajat lecturile, dezbaterile pe teme literare și, mai ales, scrierea propriilor texte, indiferent de gen. Îi provocam pe cenacliști

să-și depășească limitele, să gândească original și să își asume riscul de a-și expune ideile. Vedeam cum actul artistic îi ajuta nu doar să devină unilateral mai buni, ci și să își dezvolte disciplina, rigoarea și creativitatea necesare în orice domeniu, inclusiv în cariera militară.

Pregătirea pentru viață a însemnat, pentru mine, înzestrarea lor cu instrumente de autocunoaștere și de înțelegere a lumii. Exprimarea prin creație le-a oferit o oglindă și o fereastră, ajutându-i să-și formeze un set de valori solide și o perspectivă mai amplă asupra existenței. E o satisfacție imensă să văd astăzi foști elevi, deveniți ofițeri, medici, ingineri, jurnaliști sau chiar scriitori, care își amintesc cu drag de acea perioadă și de impactul pe care l-a avut Cenaclul asupra formării lor. Această dublă activitate, literară, artistică și pedagogică, a fost și rămâne una dintre cele mai mari împliniri ale vieții mele profesionale.

La retragerea mea de la conducerea Cenaclului, aceasta a fost preluată Mihaela Lambru, o destoinică colegă, însă cenaclul mare, este condus de cel care eu l-am numit atunci, după o căutare de douăzeci de ani, un tânăr minunat, de Sorin Ciucureanu, numit de apropiați și „Mareșalul Muscă”, datorită naturii sale energice și active.

Astăzi într-un sistem de cenaclu lărgit, participăm, atât, juniorii”, cât și, seniorii”, la ședințele Cenaclului. Cel care conduce ședințele este „Mareșalul Muscă” - Sorin Ciucureanu. Rezultat al activității sale, Cenaclul a scos în acele timpuri, trei antologii literare, publicate în întregime.

(Va urma)

Stânga: în studioul Banat TV Reșița, Gabriela Șerban cu Cornelia Dunăreanu; în dreapta: la București, cu scriitorul Marius Cărbunescu

RADU THEODORU
O viață fără fard¹
Mărturii, mărturisiri
(fragment)

Împlinind eu 85 de ani, Leonard Gavriliu a publicat în „Spiritul critic” din ianuarie 2009 o convorbire colegială amintindu-ne noi și de „nodul existențial” Lugoj, unde prin anii 50 mă vizitase cum stă scris în acest volum. La câteva luni după apariția convorbirii, primesc la Grădiștea două numere din „Banat”, pe care cu emoție și curiozitate explicabile le iau la dereticat... Nici gând de zisul postmodernism ca structură, mesaj, orientare. O revistă de factură interculturală, explicabilă în Banatul cu insule etnice șvăbești, mici comunități sârbești, bulgărești și maghiare, legată de universul istoric al ținutului, de rădăcinile culturii lui, de românitatea militantă, generoasă în a înlesni o varietate de stiluri, de la realism la un fel de supra-realism asimilat superficial, ba publicând poeți țărani în grai bănățean, poeții țărani ținând de specificul etnic al Banatului, împlinind tematic și substanțializându-și denumirea: „Banat”...

Notând că mi-a fost trimisă fără un rând explicativ, am trecut-o la sectorul „reviste” al bibliotecii, după ce, un articol semnat Gabriela Șerban mă pune în alertă epistolară. Articolul face vorbire despre biblioteca orășenească TATA OANCEA din Bocșa. Sunt la Grădiștea în Vlașca, pe malul Argeșului, și revista asta „Banat” ține morțiș să-mi desferece din nou tainița în care abia mi-am încuiat amintirile după ce le-am re trăit cu nostalgie și duioșie în aceste „Mărturisiri”. Am scris aici despre escapadele mele călare la Bocșa Română. Pe atunci, pe șoseaua națională doar pietruită Timișoara – Reșița. Cam la 12 km de Berzovia spre Reșița se înșirau: Bocșa Română, nu departe Vasiova, apoi Bocșa Montană și Bocșa Izvor. Programele de urbanizare și industrializare postbelice au făcut din cele patru localități un oraș: Bocșa. Desigur, înzestrat cu o bibliotecă orășenească numită Tata Oancea... Cine nu l-a cunoscut în anii mei de licean pe Tata Oancea? De loc din Vasiova, prin 1940 când l-am văzut în Timișoara, bătea spre 60 de ani. Purta plete albe. Ducea un panou cu un înscris împotriva cedării Ardealului. Manifesta de unul singur. Altădată, când ieșisem de la cursuri, ne-a distribuit foi volante. Spre rușinea mea nu mai știu ce conțineau. Era o figură originală de mare pitoresc pentru noi elevii. Un „poet” cam zătignit. Un protestatar pașnic. Pe atunci nu știam că a fost un mare bibliofil. Tare mă tem că ne-a adus la liceu și „Vasiova”, revista pe care o edita și tot el o distribuia.

Analiza făcută bibliotecii „Tata Oancea” pe cât de diversă, pe atât de substanțială, într-un moment socio-cultural când biblioteca, factorul prim de cultură vizând publicul larg, trece prin eclipsa provocată de asaltul subculturii de tip coca-cola, căreia i se adaugă criza economică sau ignoranța unor edili, m-a cucerit. Biblioteca publică fiind adăpostul marilor tiraje ale cărților mele, după cum, ca la Alba Iulia de pildă, fiind temnița sau cavoul lor politic, în fișiere fiind abil trecute la „Cărți pentru copii”. Așa că i-am scris doamnei Gabriela Șerban, declinându-mi calitatea de fost jidovineanț, scrisoare cu urmări care mă leagă peste timp și spațiu de locurile mirifice ale adolescenței mele. Unde am feciorit, îmbogățindu-mă cu toate harurile vârstei. Se va vedea cum... [...]

Deci biblioteca Tata Oancea din Bocșa.

Gabriela Șerban, directoarea, alături scrisorii de răspuns, BOCȘA CULTURALĂ. Revistă trimestrială aflată în al X-lea an de apariție. Broșată. Copertile 1 și 4 cu fotografii color. Conținutul îmbrățișează zona într-o varietate de aspecte culturale, de la biografiile personalităților care au ilustrat-o la poezie și proză, cu prezența firească a dascălilor și a elevilor, cu manifestări publice legate de carte, cu reînvierea unor tradiții ale locului, rezervând un spațiu generos grupurilor etnoculturale șvab și maghiar, cu traduceri din română și în română, un microunivers dinamic personalizat prin esențialele care-l definesc local, integrându-l firesc în spațiul cultural, geoistoric al Banatului, ținut de mare efervescentă spirituală, concretizată prin tradiție în forme organizatorice sătești.

M-am întors pe meleagurile fermecate ale adolescenței în chip de „Călărețul roșu”, unul din romanele mele istorice dăruit bibliotecii „Tata Oancea” și cu fragmentul „Vacanțele” din această carte, legat de deceniul hălăduirii mele la Berzovia; fragment din care Gabriela Șerban a și început să publice spre marea mea plăcere și spre cărnirea disprețuitoare de nasuri colegiale subțiate în nesfârșite conciliabule egolatre, al căror purtători au decretat fără drept de apel că dincolo de linia de centură a capitalei nu există nimic în afara provinciei și că mă autoanihilez propovăduind principii demult decedate.

(Va urma)

Radu Theodoru

(17 ianuarie 1924, Ineu - 9 decembrie 2025, București)

„General maior Radu Theodoru a fost un pionier al zborului, un om care a privit mereu înainte, către orizont, și a înțeles că libertatea se câștigă prin perseverență și pasiune. Ani la rând, a inspirat generații prin profesionalismul său și noblețea cu care a înfruntat atât pericolele aerului, cât și încercările vieții.

Astăzi îl celebrăm nu doar ca aviator, ci ca om. Ca model de modestie și înțelepciune, ca martor al unei lumi în continuă schimbare, ca suflet care a păstrat lumina aprinsă până la capăt.

Zbor lin către ceruri, drag veteran al înălțimilor. Drumurile cerului să-ți fie pașnice, iar amintirea ta să rămână veșnic vie în inimile celor care te-au cunoscut și apreciat.”
(**Raluca Lazăr**)

„Aripile VOIEVODULUI familiei THEODORU și al României au încetat să mai bată.

Aripile domnului general maior aviator, veteran de război Radu Theodoru și-au încheiat zborul, cu 40 de zile înainte de a împlini 102 ani. Zborul neconținut al Domniei Sale spre educație, cultură și cunoaștere, luptând constant, până în ultimele zile, pentru libertatea României și a românilor, pentru respectarea și păstrarea valorilor naționale, a credinței și a tradițiilor neamului românesc.

Domnul general Radu Theodoru nu a precupețit nici un efort în a transmite generațiilor viitoare toate valorile pe care le-a reprezentat, și prin activitatea sa literară, care însumează peste 90 de volume scrise.

Ne va fi imposibil să acceptăm că nu-l vom mai avea alături de noi, familiei în primul rând, tuturor prietenilor, camarazilor, cunoscuților și necunoscuților și, nu în ultimul rând, nouă membrilor Comitetului Director al Asociației General Aviator Radu Theodoru (AGART) care, având același crez, i-am fost alături și, împreună, am desfășurat activități ce decurgeau din statutul Asociației.

Suntem atât de triști acum, când trebuie să ne despărțim de acest TITAN al românității, alături de care fiecare dintre noi am performat și ne-am dezvoltat cultural și spiritual.

Acum, la ceasul despărțirii, cu profund regret și mii de lacrimi, îi dorim, domnului general Radu Theodoru cel mai lin zbor spre Pace și Lumină, spre Împărăția Lui Dumnezeu și Escadrila Îngerilor! Dumnezeu să-l ierte! Amin!

Membrii Comitetului Director al AGART

Domnul general Radu Theodoru va fi depus în cursul zilei de astăzi la Mănăstirea Comana, județul Giurgiu.

Înmormântarea va avea loc vineri, 12.12.2025, la ora 12.00.”

GABRIELA ȘERBAN

Rămas bun, maestru Radu Theodoru!

Luni, 9 decembrie 2025, s-a stins din viață scriitorul Radu Theodoru! Cumplită veste, pe care cu mare greutate am acceptat-o! Știu, s-a stins cu 40 de zile înainte de a împlini 102 ani, așadar, o vârstă înaintată, dar, precum părinții, unii oameni nu ar trebui să moară niciodată! Iar noi nu suntem pregătiți niciodată să acceptăm că și aceștia sunt muritori!

Mă leagă de maestrul Radu Theodoru o dragă și frumoasă prietenie! Pentru mine nu era „domnul general”, era „maestrul”, un mare scriitor, un mare român și un extraordinar prieten!

Aveam să-l „întâlnesc” pe marele prozator Radu Theodoru în anul 2009, prin intermediul scrisorilor pe care domnia sa, cu recunoscuta-i generozitate, mi le trimitea. Nu-mi venea să cred că un scriitor atât de important în literatura română accepta să publice în revista bocșană! Cu scriitorul cunoscutelor romane istorice „Vulturul”, „Strămoșii”, „Muntele”, „Corsarul”, „Călărețul Roșu”, „Brazdă

și palos” eu purtam corespondență și aveam acceptul său să public fragmente din operele sale!

Apoi, în 2014 ne-a fost rânduit de către bunul Dumnezeu să ne și vedem! Maestrul a acceptat invitația de a se întâlni cu cititorii din Bocșa, cu echipa „Bocșa culturală”, chiar aici, la Biblioteca Orășenească „Tata Oancea”! Împreună cu scriitorii Cornel Ungureanu, Ion Marin Almăjan și Titus Suciș am organizat un tur de promovare a cărților prozatorului Radu Theodoru, câteva frumoase întâlniri cu cititorii din întreg Banatul.

Toate acestea au fost pe placul maestrului, i-au bucurat sufletul care tânjea după plaiurile bănățene (ceea ce va și consemna în viitoarele sale cărți de mărturie și mărturisiri, o autobiografie în două volume intitulată „O viață fără fard”, apărută la editura „Paco” din București în 2020).

Generos și prietenos din fire, maestrul Radu Theodoru, care a prins drag de noi, ne-a invitat să-l vizităm la Grădiștea, în căsuța desprinsă din povești, cu boltă de viță de vie.

Am păstrat legătura, vorbind telefonic și trimițând, reviste și cărți de apariție recentă, iar în 2018 a fost pentru prima dată când l-am vizitat pe maestru la Grădiștea! Întorcându-ne de la mare, ne-am abătut din drum și l-am vizitat pe maestru în sanctuarul său, în casa-muzeu de la Grădiștea! De atunci, ne-am făcut un obicei ca, în fiecare vară, când ne întorceam de la mare, să tragem o fugă și la Grădiștea!

În ultimii ani, și în luna ianuarie, când ne întorceam de la Gala UARF, fiind și ziua maestrului Radu Theodoru, ne abăteam pe la Grădiștea să-l sărbătorim! În 2024, când maestrul împlinea venerabila vârstă de 100 de ani, am avut onoarea și bucuria să ne aflăm între invitații domniei sale la un eveniment de excepție unde am cunoscut frumoasa familie Theodoru, precum și o seamă de oameni de toată isprava, familia AGART (Asociația General Aviator Radu Theodoru).

Ultima întâlnire am avut-o în 15 august 2025, pentru că „vara nu e vară fără voi” spunea maestrul cu o bucurie molipsitoare! Nu bănuiam că va fi cea din urmă revedere. Se simțea bine, era în vervă, era, ca de obicei, îngrijorat de starea țării sale, de viitorul tinerilor, dar nu se lamenta, era optimist, era încrezător în tinerii educați și în românii care încă își iubesc țara și-și apără valorile. Vorbea cu însuflețire despre cărți, despre marii scriitori de ieri și de azi, despre cât de talentați sunt mai tinerii noștri scriitori români și cât de frumos ne reprezintă literatura română în afara țării. Întreba și vorbea despre prietenii săi scriitori din Banat cu aleasă căldură și admirație! Li iubea și stima mult pe Cornel Ungureanu, pe Ion Marin Almăjan, pe Gheorghe Jurma, pe Stela Boulescu, pe Titus Suciș, pe Vasile Bogdan, pe preotul Doru Melinescu, pe Ioanichie, de fiecare în parte mă întreba și pentru fiecare avea un cuvânt de apreciere.

Când s-a stins Cornel Ungureanu, primul gând mi-a zburat la Radu Theodoru! Dar nu l-am sunat. Nu am putut să-i dau eu vestea. Însă nici nu mi-am imaginat că, la nici o lună mai târziu, aveau să fie plecați amândoi.

Maestrul Radu Theodoru a fost lucid până la ultima suflare. Și tot până atunci și-a iubit țara și neamul, precum și credința sa ortodoxă! Cu o zi înainte de a-și da obștescul sfârșit, și-a sunat duhovnicul și l-a chemat pentru o ultimă spovedire și sfântă împărtășanie!

Trupul neînsuflețit a fost depus la Mănăstirea Comana, județul Giurgiu, locul său de suflet, locul în care maestrul Radu Theodoru a organizat nenumărate lansări de cărți și întâlniri culturale! Tot aici își va dormi și somnul de veci, fiind înmormântat vineri, 12 decembrie 2025, ora 12,00.

Cu greu ne luăm rămas bun de la dragul nostru prieten, de la acest mare OM care întotdeauna ne-a însuflețit, ne-a bucurat sufletul și ne-a umplut inima cu optimismul său molipsitor! Am avut perioade în care eu eram cea dezamăgită de vremuri, de oameni... iar domnia sa mă îmbărbăta și-mi spunea să nu-mi pierd încrederea, fiindcă toate relele sunt trecătoare, doar faptele bune sunt trainice, iar Dumnezeu e mare și puterea Lui nemăsurată! L-am ascultat și bine am făcut!

Rămas bun, maestre Radu Theodoru! Vă mulțumim, și eu și „mustăciosul”, pentru fiecare povață și pentru fiecare clipă petrecută împreună! Fără să vreau, îmi vin în minte versurile poetului George Coșbuc:

„Din zei de-am fi scoborâtori,
C-o moarte tot suntem datori!
Totuna e dac-ai murit
Flăcău ori moș îngârbovit;
Dar nu-i totuna leu să mori
Ori câine-nlănțuit.”

Să vă fie somnul lin, maestre general de aviație Radu Theodoru, leul nostru drag și scriitor nemuritor!

86 DE ANI DE VIAȚĂ ȘI DE ISTORIE TRĂITĂ (X)

- Din volumul "Am trăit, am văzut, am consemnat", aflat în manuscris -

DIN ANTICAMERA GAZETĂRIEI, ÎN MIEZUL EI (3)

(Lupul își schimbă părul dar năravul, ba!)

... Scăpat pentru a doua oară de eticheta incriminantă de posibil „dușman de clasă”, credeam că, în sfârșit, am fost eliberat de tenebroasa umbră generată și întreținută constant de psihoza bolnăvicioasă a unor oameni suspicioși (care vedeau în orice om de bună credință un cârcotaș și potențial dușman al regimului) și care a planat asupra mea, ani buni. Așa credeam! În realitate... Dar să încerc să mă explic. Nefiind o fire care poartă ranchiună celor care m-au „lovit” (fățîș sau prin spate), prin atitudinea și acțiunile lor, „am uitat” (evident nu ușor) incidentul cu setul de semne tipografice (al cărui deznodământ a constituit pentru tovarășul redactor-șef al ziarului, o palmă usturătoare) și, lăsându-mă amăgit de ideea reinstalării unei „aparent bune relații” profesionale între mine și „bosul” ziarului, aflând că într-una din duminicile acei veri, fiind reținut în oraș, nu putea merge acasă la Timișoara - așa cum o făcea în fiecare sâmbătă - cu intenția onestă de a încerca să îngropăm definitiv „secură războiului” (iscat între noi, nu știu nici astăzi din ce cauză) îl invit să vină la mine pentru a lua masa de prânz împreună. Spre plăcuta mea surprindere nu refuză invitația și, în ziua și la ora convenite, ne „onorează” cu prezența și, după ce înmânează soției un frumos buchet de flori, ne instalăm în sufrageria apartamentului în care locuiam, pentru a sorbi - până la servirea mesei - o gură de răchie bună și să ronțăm niște sărățele făcute în casă. În tot acest timp schimbăm tot felul de impresii despre „vremea dumnezeiască” de afară, despre „ultima excursie făcută pe Semenici” cu întregul colectiv, și despre „ultimele evenimente externe”, timp în care invitatul meu, în timp ce-și rotea interesat privirea prin cameră - descoperă atârnat pe unul din pereți - un tablou pictat, moștenit de soție de la părinți (care înfățișează un interior de epocă stilat, în care o persoană de gen feminin citește o carte, în timp ce un cățeluș aflat la picioarele ei privește lung la vaza cu flori de pe masă, tablou care ne împodobește și astăzi sufrageria, privindu-mă cu mirare pe sub ochelarii lui cu ramă groasă și lentile cu multe dioptrii, mă întrebă cu vădită iritare în glas: - „Ce cauți în casa unui ziarist de „tip nou”, un tablou care immortalizează viața de huzur a unei dispărute lumi burgheze?” Deloc afectat de remarcă lui acidă (care știindu-i trecutul, nu m-a mirat deloc), îi explic că respectivul tablou este o moștenire sentimentală a soției de care nu se desparte, așa cum nu s-au despărțit de el nici părinții ei care l-au moștenit la rîndul lor), din care cauză, eu nu mi-am pus niciodată problema descifrării substratului subiectului tratat de artistul acelor vremi și nici pe aceea a semnificației lui politice, care i se dă azi. - „Păcat, îmi răspunde sec invitatul meu! - Ar trebui și încă foarte serios - îmi replică el - și personal mă aștept să o și faci!” Momentul fiind depășit, ne-am mai întreținut o vreme în tovarășia unui pahar cu un savuros vin de Cotnari, iar la sfârșit ne-am despărțit, speram eu, în termeni „amicali” fără resentimente. Așa am crezut., dar m-am înșelat, pentru că în prima ședință săptămânală de programare a conținutului viitorului număr de ziar, tovarășul redactor-șef, în concluziile trase la sfârșitul ei, n-a ezitat să mă „înțepe”, afirmând - odată cu „prețioasele” indicații date în legătură cu seriozitatea documentării articolelor și grija pentru conținutul și acuratețea lor ideologică - strecurând - așa ca din întâmplare - sugestia „principală” ca tovarășii redactori să fie în același timp, „mult mai vigilenți” față de influențele nocive pe care „tentativele unei vieți burgheze”, care duc la „amortirea spiritului revoluționar”, le-ar putea avea asupra vieții lor gazetărești și partinice, care trebuie să caracterizeze viața și activitatea fiecărui ziarist-comunist, cu atât mai mult cu cât, se pare că „unii dintre colegii noștri” (ghiciți dumneavoastră cititorii, cine?) au căzut deja sub influența ei nefastă! Illegalistul - „lup bătrân și înrăit” care - așa cum s-a văzut își poate schimba părul dar năravul, niciodată, îndoctrinat, până în măduva oaselor, cu „principii de viață partinice” imuabile, și-a dat, din nou, „arama pe față”, neputându-se stăpâni să lipească de mine încă o etichetă blamantă, de „lipsă de maturitate politică și conștiință de clasă, precum și de combativitate și de toleranță față de spiritul de viață burgheză, profund hulită de ideologia de partid”. Așadar, cum lesne ați putut constata din lectura episoadelor relatate până acum, viața de gazetar, în acele vremuri, nu era deloc ... „numai lapte și miere”, ci mustea de destulă amărăciune și dezamăgiri...

(va urma)

Rămas bun, Cornel Ungureanu! Rămas bun, maestre!

Criticul și istoricul literar Cornel Ungureanu s-a stins!

Fabulosul scriitor Cornel Ungureanu s-a mutat la cele veșnice!

Dragul nostru prieten Cornel Ungureanu a plecat la Domnul!

Ziua de 19 noiembrie 2025 va fi de acum una tristă pentru cei care l-au iubit și l-au prețuit pe Omul și Cărturarul bănățean Cornel Ungureanu!

Cu doi ani în urmă, atunci când îl sărbătoream la Bocșa pe Cornel Ungureanu la ceas aniversar, scriam câteva rânduri de bucurie și recunoștință. Astăzi, la ceasul plecării acestuia în „lumea cea fără de dor”, voi transforma bucuria în tristețe, însă voi păstra recunoștința, care este veșnică! Întotdeauna îi voi fi recunoscătoare acestui mare om pentru mâna întinsă drept sprijin la nevoie, pentru cuvintele și încurajările primite la ceas de restriște, pentru încredere și susținere atunci când totul părea că se dărâmă și era potrivnic, pentru mult prea generoasa prietenie dăruită mie și bibliotecii mele!

Există oameni despre care ți-e greu să vorbești, deoarece cuvintele sunt sărace pentru a descrie personalitatea acestora sau, pur și simplu, pentru a-ți exprima admirația și prețuirea!

Există oameni care, prin delicatețe și generozitate, îți dau curaj și te inspiră! Te îndeamnă spre acțiuni de care nu credeai că ai fi capabil, spre proiecte pe care, în mod normal, nu ai fi îndrăznit să le întreprinzi.

Există oameni care, prin răbdarea și încrederea acordate, te ajută să te schimbi din oricine în cineva!

Astfel de oameni sunt oamenii de incontestabilă valoare! Iar unul dintre aceștia este maestrul Cornel Ungureanu!

Născut în 3 august 1943 la Lugoj, Corneliu Tiberiu Ungureanu a absolvit Școala elementară din Zăguzeni, Liceul „Traian Doda” din Caransebeș, Facultatea de filologie a Universității din Timișoara și Doctoratul în filologie, urmând o carieră firească atât în plan universitar, cât și literar, clădind o reală personalitate culturală, un veritabil critic, istoric literar și eseist.

Profesor, apoi referent literar la Teatrul de Stat „Matei Millo” din Timișoara, redactor, secretar de redacție și redactor-șef adjunct la revista „Orizont”, președintele Filialei din Timișoara a Uniunii Scriitorilor (din 1990 până în prezent), profesor la Facultatea de Litere și Filosofie din Timișoara, sunt câteva dintre activitățile pe care

Cornel Ungureanu le-a desfășurat cu măiestrie de-a lungul vremii.

Scriitor prolific, cunoscut în țară și în străinătate, multe dintre volumele sale se bucură de traduceri reușite.

A debutat publicistic cu critică literară în „Scrișul bănățean” (1962) și de atunci continuă să publice în nenumărate periodice din țară și străinătate.

Debutul editorial se produce în 1975 cu volumul „La umbra cărților în floare”, un mănunchi de cronică literară „echilibrată și decentă” (Nicolae Manolescu), și continuă cu excepționale cărți de istorie și critică literară, iar după 1990 manifestă un interes aproape exclusiv pentru geografia și istoria literară: „Geografia literară, așa cum o concepe, studiază literatura Provinciei sau mai târziu pe aceea din Mitteleuropa ori pe aceea a exilaților, redefinind «centrul prin echivalențele cu periferia»; istoria, la rândul ei, constă în refacerea unor dosare privitoare la opere uitate, pierdute sau ignorate, datorate fie unui I. Slavici, fie unui I.D. Sârbu.” (Nicolae Manolescu în „Istoria critică a literaturii române”).

Merită a fi amintite volume precum: „La umbra cărților în floare” (1975); „Proză și reflexivitate” (1977); „Contextul operei” (1979); „Proza românească de azi. I. Cucerirea tradiției” (1985); „Imediată noastră apropiere” (vol. I, 1980 și vol. II, 1991); „Mircea Eliade și literatura exilului” (1995); „La Vest de Eden. O introducere în literatura exilului” (vol. I, 1995 și vol. II, 2000); „A treia Europă” (1997); „Fragmente despre teatru” (1997); „A muri în Tibet” (1998); „Europa Centrală. Memorie, paradis, apocalipsă” (în colaborare, 1998); „Introducere în viața și opera lui Petru E. Oance (Tata Oancea), poet, sculptor și jurnalist” (1999); „Despre regi, saltimbanci și maimuțe” (vol. I, 2001 și vol. II, 2003); „Mitteleuropa periferiilor” (2002); „Ioan Slavici: monografie” (2002); „Geografia literară” (2002); „Geografia literară a României, azi” (vol. I-IV, 2003 – 2006); „Despre Cercul literar de la Sibiu. Intervalul timișorean” (2004); „Europa Centrală, Geografia unei iluzii” (2004); „Sorin Titel” (2005); „Octavian Goga, monografie” (2007); „Istoria secretă a literaturii române” (2007); „Petre Stoica și regăsirea Europei Centrale” (2010); „Șantier 2. Un itinerar în căutarea lui Micea Eliade” (2010); „Zilele și nopțile săptămânii. O introducere în opera lui D.R. Popescu” (2014); „Literatura Banatului” (2015); „Arta paricidului la români” (2016); „Dialoguri. Pagini de jurnal” (2021) etc; dar

și volume semnate în calitate de coautor cum ar fi: „Ioan Holender. De la Viena la Timișoara” (2014), „Antologia literaturii dialectale bănățene” (2017) ș.a.

Cu un simplu search pe Google putem accesa nenumărate informații *de* și *despre* cărturarul Cornel Ungureanu și opera sa, dar și răsfoind tradiționalele dicționare, lexicoane sau enciclopedii de literatură: de la „Prima verba” a lui Laurențiu Ulici (1978) la „Pâinea noastră cea de toate zilele” a lui Ovid S. Crohmălniceanu (1981); de la „Critici români de azi” a lui Gheorghe Grigurgu (1984) la „Literatura Română Contemporană” a lui Laurențiu Ulici (1995); de la „Dicționarul scriitorilor din Caraș-Severin” (1998) la „Dicționarul scriitorilor din Banat” (2005), de la „Istoria critică a literaturii române” a lui Nicolae Manolescu (2008) la „Enciclopedia Banatului. Literatură” (2016) ș.a.m.d. și la cea mai recentă lucrare a lui Ionel Bota: „Spectacolul poate începe”. *Despre o „poveste a textului” în scrisul lui Cornel Ungureanu* (2024).

Astăzi, la ceas de tristețe, dorim să ne alăturăm celor care transmit gânduri îndoliate și condoleanțe familiei, neuitând faptul că, în toate vremurile – mai bune și mai grele -, omul, scriitorul, cărturarul Cornel Ungureanu a fost alături bibliotecii bocșene și managerului ei. Ne-a onorat cu încredere și generozitate, mai mult, ne-a onorat cu prietenia

domniei sale! Astfel încât astăzi, 19 noiembrie 2025, Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” Bocșa și „Șerbani de Bocșa” (cum îi plăcea domniei sale să ne numească) au pierdut nu doar un fabulos scriitor, un ales cărturar și drag colaborator, dar și un veritabil prieten!

Din primele rânduri afirmam că e extrem de greu să scrii și să vorbești despre oameni-legendă, personalități marcante despre care vorbește însăși bogata și diversificata lor activitate! Așadar, asigurându-vă de toată dragostea și prețuirea, am să mă limitez, cu gratitudine, la un sincer *Mulțumesc!*

Mulțumesc, maestre! Dumnezeu să vă odihnească și un colțișor din Rai să vă dăruiască! Vă vom purta în gând și-n suflet cu drag și recunoștință!

G e d i c h t e/Poezii de Hans Dama Ins Rumänische: Simion Dănilă

Im neuen Jahr

*Auch Altes hat im neuen Jahr Bestand und dauert fort,
weil es schon lange Zeit hier war und an verschiedenem Ort.
Gar manche Dauerexistenz „bekannt als Tradition“ verschönert durch ihre Präsenz, gehört zum guten Ton;
sie ehrend hochzuhalten und würdevoll betreuend, die über Zeiten galten generationserfreuend.*
03.01.2022

De anul nou/Im neuen Jahr

*Și vechiul are-n noul an o persistență deci,
fi'ndcă pe-aici n-a fost viran, ci locuri și poteci
și câte-o fi'nță undeva.
Tradiții se numesc
ori datini și-s frumoase, da, căci oamenii trudes;
se poartă foarte bine, nu știu să clevetească,
nici nu jignesc pe nimeni – e școala bătrânească.*
03.01.2022

MARIUS CĂRBUNESCU SIMONE

„Marius, Alice, mai aveți casa de oaspeți de la Otopeni disponibilă? Dar Fordul de închiriat? În septembrie venim în România”. Mesajul pe Facebook imi apărea bifat la notificări în dreptul adresei: Simone Thim, Coburg, Germany. Tot septembrie, mi-am spus în sinea mea. Aceeași vacanță din urmă cu cinci ani, din urmă cu zece ani, repetată iar și iar. Aceleași locuri care așteptau să fie vizitate, aceiași oameni, ca într-un pelerinaj, pentru liniștea sufletească, pentru cinstirea memoriei.

Nu mai aveam nici una, nici alta, însă nu m-am grăbit să-i răspund. Îmi venea greu să dau un răspuns simplu, incredibil de greu. Cum să-i prezint Simonei situația? Poate că lucrurile de care te atașezi au propria lor viață, la fel ca oamenii, iar pandemia le-a afectat și pe ele. Casa a fost vândută, pe vremea măștilor obligatorii, altfel s-ar fi degradat de-atâta singurătate, iar mașina, deși n-a fost vândută, a ajuns un hârb bun de dus la Remat. Am încercat să cosmetizez puțin răspunsul, promițându-i o mașină de generație nouă, electrică, cu autonomie bună, dar ea o voia pe aceea. M-a mai întrebat dacă nu găsesc vreo cazare prin preajma casei vândute, să fie acolo, aproape. Am găsit pe Airbnb și asta m-a mai împăcat puțin. Cine spunea că nemții sunt firi reci, insensibile sau fără emoții la vedere? Prostii! Fata asta era un munte de nostalgie. Alții care ar fi trecut prin ce a trecut ea poate nu s-ar mai fi întors niciodată în România.

În urmă cu cinci ani bătrânul Ford era încă bun de alergat, așa că am putut să mă lipsesc de el vreo două săptămâni. Simone venea împreună cu fiica și cu prietenul fetei, erau mai puțini ca data trecută. Casa din Otopeni se găsea tot acolo, în buza aeroportului, gata să-și primească oaspeții. Un câine comunitar a produs senzație, i-a recunoscut, a venit la boabe și mângâieri. Și poze pe deasupra. Un supraviețuitor. Nu le venea să creadă. Au procedat la fel ca atunci, în urma cu zece ani, trăind poate iluzia că timpul se poate întoarce. Trei zile prin București, după care s-au urcat în mașină să cutreiere țara. Au ajuns până sus, unde se agață harta, urmând să revină la noi în ultima seară, înainte de transferul la aeroport. Ne-am întâlnit să depănăm amintiri la un restaurant tradițional. Alice a cadorisit-o cu o ie. Inevitabil, discuția a înclinat către Waldi, izvorul atâtor energii sufletești.

În urmă cu zece ani a fost altfel. Mă

pregătisem să aștept la aeroport un grup numeros. De-aia am și luat mașina soției, mai spațioasă. I-am recunoscut din prima în bulibășeala de la Sosiri, lăbărțați pe trei generații. Femeia septuagenară în frunte, apoi un el și-o ea de vârstă mijlocie, urmați de trei adolescenți puși pe șotii, cu toții încărcăți de bagaje de parcă ar fi vrut să se mute de tot. O fi mașina mea spațioasă, dar tot e nevoie de două drumuri, le-am explicat. Oricum, suntem la o azvârlitură de băț, așa că disconfortul e minim. Nu-i nicio problemă, mi-a replicat bătrâna care rupea câteva cuvinte pe românește. Bine, știa și engleză, ca orice neamț. Bănuiam că e de baștină de pe undeva din Transilvania, plecată de mulți ani. Eram curios să le cunosc povestea, însă nu sunt genul să mă bag cu de-a sila în sufletul omului. Îmi țineam secretă dorința ca la întoarcere să se destăinuie singuri. Mai ales ca orice atingeau transformau într-o pecete în calea uitării, orice lucru căpăta o memorie distinctă, am văzut asta mai târziu în poze: bătrâna în scrânciobul de copii, tinerii pe tobogan, pisicile vecinilor – vedete, câinele de care v-am vorbit, fotografie de grup în balansoar sau pe scările de la terasă, alături de tone de instantanee de prin oraș. Trei zile s-au scurs ca un miracol. La plecare mi-au lăsat un sac cu mâncare pentru animale și m-au rugat să-i conduc la KlassWagen, de unde aveau să închirieze un van. Simone, femeia de vârstă mijlocie, mi-a strecurat că urmează o deplasare foarte importantă pentru grup. Am simțit-o puțin tensionată. I-am zâmbit. Aveam așteptări mari de la ea. Waldi, bătrâna, mai că nu m-a luat în brațe, atât era de însuflețită.

Toată curtea s-a umplut de larmă când s-a întors grupul, după cele două săptămâni de hălădui, deși seara era pe sfârșite, iar ei ruși de oboseală. Drumul greu, nu ca pe autoband în Germania. Simone a venit să-mi povestească din proprie inițiativă, nu că asta nu mi-ar fi fost dorința tainică. Îi dispăruse și umbra de pe chip, îngrijorarea se dovedise nefondată.

Așa cum bănuiam, Waldi se născuse pe actualul teritoriu al României, dar nu în Transilvania, ci în Bucovina. Copil fiind, plecase din comuna Vicovu de Sus împreună cu părinții, etnici germani, din cauza spaimei sovietice. Comunitatea germană era formată în special din mici funcționari care au rămas locului după ce fosta provincie austriacă a intrat în componența României, la 1918. Le era bine acolo împreună cu evreii, românii și ucrainenii, nu exista dihonie etnică. După 1944, pribegia a fost de preferat deportărilor și umilințelor la care se preta ocupantul. Metehnele au rămas peste timp, dar asta e deja o altă discuție. Cum spuneam, Waldi se născuse la Vicovu de Sus în anii '30 și nu și-a mai vizitat niciodată locurile natale. De câțiva ani își tot îmboldea copiii, cu marcaj strâns, s-o ducă și pe

ea, haideți mamă, să-și mai vadă o dată vatra copilăriei. Era cea mai arzătoare dorință, Napoli al ei. Anul ăsta a reușit să-i convingă pe Simone și pe vărul Dierk să organizeze excursia. Soțul lui Waldi nu s-a împăcat cu ideea, considera că se expune unui risc prea mare la o vârstă așa înaintată. Simone a stăruit să-l liniștească, să-i promită că va fi bine, va avea grijă de Waldi, deplasarea fiind planificată în cele mai mici amănunte. Îi străluceau ochii Simonei când povestea. Waldi întinerise cu zece ani, fusese un partener de drumeție remarcabil, n-ar fi crezut că are atâta energie și poftă de viață. Mi-a arătat pozele pe telefon. Vizitaseră locuri memorabile, mănăstirile, mina de sare de la Cacica, satul tradițional, o altă lume. Avea ce-i povesti tatei când se vor întoarce. I-am lăsat la odihnă, urmând ca a doua zi dis-de-dimineață, ora 4, să-i conduc la aeroport.

Primii care s-au organizat pentru transport au fost tinerii încărcăți de bagaje. Farurile mașinii străpungeau o dimineată înnegurată. După ce m-am întors din prima cursă, mi-a ieșit în întâmpinare Waldi, ducând cu ea, aproape târâș, două sacoșe. Călca greoi pe iarba moale, îmbibată de roua dimineții. Am condus-o la mașină și am așezat sacoșele în portbagaj. Într-una din ele avea o morișcă de plastic, imitând floarea-soarelui. M-a întrebat dacă am copii mici, am, cum să n-am; s-a oferit să-mi facă cadou acea floare. Mulțumesc, dar nu trebuia. Cum s-o desfac acum, sfoara cu care era înfășurată și legată de alte acareturi se încălcase. Am bâjbâit câteva noduri după care m-am lăsat păgubaș. Mai important era să ajut celelalte persoane la căratul bagajelor. Waldi însă n-a renunțat, cu tenacitate se opintea să dezlege morișca. Până la urmă a reușit, numai că nu o mai ajutau picioarele. Am văzut de la distanță cum se chircește, m-am grăbit spre ea. Mă chinuiam s-o țin, i-am strigat și pe cei din casă. Ceva grav se întâmplase. La aeroport am dat jos în pripă gențile, Simone a înmănat grupului documentele de călătorie și bani, chei, ce mai avea, și ne-am continuat traseul în viteză spre Spitalul de Urgență Floreasca. Cele două femei au sporovăit tot drumul. Nu înțelegeam ce-și spun, dar senzația că fiica nu-și lasă mama să tacă nicio secundă îmi dădea fiori. Dacă ar fi isprăvit de vorbit, era pentru totdeauna, asta o ținea în viață, ca într-o poveste orientală. Câteva toponime mi-au atras atenția, discutau probabil despre vacanța proaspăt încheiată.

- Faceți loc, faceți loc! am găsit un cărucior pe hol și am pătruns val-vârtej cu Waldi împinsă pe roți.

Cursa contra-cronometru s-a oprit acolo, în sala de triere.

- Vă rugăm să părăsiți incinta, tocmai a apărut o urgență reală, ne-a barat calea un gardian viguros.

- Stați, dom'le, un pic.

- Îmi pare rău, salvările au prioritate.

Cine a fost noaptea la camera de gardă știe cum merge treaba. Ambulanțele adună de prin oraș tot felul de drogați sau victime ale unor altercații prin cluburi. O lume pestriță. Printre ei și noi, așteptând, cu Simone de o docilitate extremă. Timpul trece greu, așteptăm, așteptăm.

- Cardul de sănătate al bătrânei!, ne surprinde o asistentă și ne ia câteva secunde să realizăm că vorbește cu noi.

- Imediat, răspunde Simone cu mâna în poșetă.

Nu-l găsește. Deșartă tot conținutul poșetei în mijlocul încăperii, pe linoleum, și începe să scormonească în genunchi, în maldărul rezultat. Întâmplarea face ca tot atunci să intre în sala de așteptare o doctoriță. Căuta pe cineva. O vede pe Waldi, se încruntă și o ia la rost pe asistenta de la primiri-urgențe:

- Cine-i cu pacienta? Nu vezi că are buza lăsată, semn de AVC? Repede cu ea pe secție!

Simone, în genunchi, printre picioarele personalului care se deplasa încoace și încolo, nu înțelegea ce se petrece. De ce dintr-odată acel fucking card nu mai era necesar? De ce s-a pierdut atâta timp? Cine are dreptul să se joace cu viețile oamenilor, în acel spital și oriunde altundeva? Ce-i spune ea tatei când va ajunge acasă? Cum va da ochii cu cel care s-a lăsat cu greu înduplecat? N-a vrut să-i lase, avea un presentiment groaznic, dar n-a mai avut ce face și la despărțire i-au promis că totul va fi bine. Să aibă încredere, că vor avea grijă de Waldi. Și acum?! O mulțime de întrebări nerostite se revărsau din ochii ei plânși. Birocrația, dragă Simone, cum să-i explic așa ceva? M-am simțit la fel de neputincios, și rușinat pe deasupra. Trecuse de zece când am chemat-o pe Alice să mă înlocuiască. Ea e medic, altfel se descurcă în casta asta, unde, dacă nu cunoști pe nimeni, ești pierdut. Așa gândeam atunci, revoltat până la Dumnezeu. Ulterior am aflat că nu se putea face mai mult, indiferent de promptitudinea cu care s-ar fi acționat. Creierul era deja îmbibat în sânge și doar o voință extraordinară a făcut-o să mai trăiască câteva ceasuri.

După o oră de la internare, Waldi a intrat în comă, iar peste încă o zi s-a sfârșit. Diagnosticul: atac cerebral cu hemoragie cerebrală. Simone aștepta cuminte pe coridor, în timp ce doctorul ne suna acasă să anunțe că poate veni un aparținător să aprindă o lumânare. Dar ce, parcă suferința se terminase! Pentru Waldi, da. Simone mai avea de tras. Începea odiseea plimbatului de hârtii între instituțiile statului pentru a permite repatrierea corpului neînsuflețit. A chemat-o și pe sora ei din Germania. Și-au împărțit sarcinile. De la ambasadă au primit suport. Găsisem un apartament să locuiască

chiar lângă spital. Fordul le-a stat la dispoziție pe toată perioada șederii. Și tot a durat mai bine de o săptămână până ce sicriul să poată lua calea spre casă.

Într-o seară mă sună Simone. Era senină, mulțumită că a ajuns acasă și s-a putut ocupa pe îndelete de toate cele trebuincioase ceremoniei funerare. Rămăsese datoare cu un document pe care era musai să-l depună la spitalul din România. Mă ruga să-i fac acest serviciu. Sigur, nicio problemă, mă ocup, am asigurat-o. Am primit hârtia chiar în aceeași zi, prin curier rapid, și am mers cu ea la registratura spitalului. Mă gândeam că rezolv în cinci minute o formalitate. Ți-ai găsit! Nimeni nu știa la ce folosește și unde trebuie depusă recipisa. Încercați în cutare loc, noi nu vă putem ajuta, răspunsul ăsta l-am auzit de zeci de ori.

M-au plimbat din ușă în ușă, de mi s-a acrit. Într-un târziu am ajuns și la serviciul de arhivă, un fel de morgă a documentelor oficiale. O tipă plictisită mi-a luat hârtia din mână, și-a aruncat ochii peste ea, ca să mă apostrofeze că nu e tradusă. De obicei sunt defensiv în astfel de situații, dar atunci simțeam că plesc. Probabil m-a citit. A continuat tot ea:

- Bine, bine, lăsați-o aici, că vedem noi ce facem cu ea, și și-a trântit ceașca de cafea pe albul strălucitor, împânzit de ștampile. Un cerc maroniu le însoțea deja.

Când a revenit în România, prin 2019, Simone a ținut un fel de jurnal. Iată o evocare a trăirilor ei de atunci: „Călătoria pe banda amintirilor prinde formă. În sfârșit pot depune actele la primăria Vicovu de Sus. Doi angajați, care vorbesc engleza, sunt chemați să mă ajute. Aflu adresa casei în care s-a născut mama. După cinci ani i-am găsit casa. Funcționarul a vrut să mă conducă cu mașina, dar eu am cerut să merg pe jos și să las totul să mă afecteze. Casa ar trebui să fie situată la numărul 43. La numărul 49 pare o altă casă de atunci. Proprietarul mă vede și încearcă să mă ajute, deși voia doar să plece. Apelează la tot felul de oameni care m-ar putea ajuta. Mergem la numărul 43. Nu îndrăznim să intrăm din cauza câinelui. Doi bărbați lucrează alături. Vine unul, ceartă câinele și sună la ușă. Însoțitorul meu îmi traduce în engleză. Află că fosta casă nr. 927 nu era la nr. 43, ci la 41. Sunt copleșită. Atât de mulți oameni depun timp și efort pentru a ajuta o femeie sălbatică. În sfârșit, suntem acolo. Locul nașterii mamei mele, casa în care a locuit nu mai există. Oameni buni și săritori au construit o casă nouă. Proprietarul de la numărul 49 mă duce la Adam. S-a născut în același an cu Waldi și este neamț. Dar nici el nu cunoaște familia Bodnik. Următorul drum la Putna, locul natal al bunicii mele. În biserică, îngrijitorul vorbește germana. Pe vremea aia, biserica era arhivarul documentelor despre nașteri, căsătorii și decese. Îmi spune despre

preotul german din Rădăuți, care a fondat un forum unde familiile de nemți din Bucovina se pot întâlni. Asta e ultima stație pe ziua de azi, Rădăuți. Un slujbaș tocmai își terminase programul, însă vede că am nevoie de ajutor și mă conduce la preot. Din păcate, nici el nu mă poate sprijini. Încă din 1948, rușii au distrus toate înscrisurile bisericești despre imigranții germani. Totuși, ceva am reușit. Angajatul de acolo îmi facilitează o convorbire telefonică cu unul din cei mai importanți profesori de istorie din zonă. Profesor neamț. Voi avea o întâlnire cu el miercuri. Sunt foarte încântată.”

Restabilirea legăturilor frânte atât cu trecutul, cât și cu viitorul, m-am lămurit că asta căuta Simone. Revenind în actualitate, peste alți cinci ani am invitat-o la noi acasă, era cu prietenul ei. Purta ia de la Alice. Atâta timp a trecut, parcă a fost ieri.

- Am aranjat masa pe terasă. Mămăligă, sarmale, mici, haideți, poftiți! Avem și un vin bun.

- Mulțumim pentru invitație, ce mari au crescut copiii!, mă surprinde Simone cu o română legată, apoi continuă în engleză, m-am înscris la cursuri de trei ori pe săptămână, mă mai descurc și cu telefonul la traduceri.

- Wow, bravo!, mă trezesc exclamând, cu mâna pe sticla cu care doream să torn în pahare. Dar merită efortul? Româna e cam grea. Observ, draga Simone, ca ești cu un picior în viitor, îți refaci viața, dar cu unul tot în trecut ai rămas. Mai torn puțin vin?

- Nu, mulțumesc. Foarte bune bucate! Poate crezi că e un capriciu, nu e deloc așa. Mama trăiește, e vie prin inima ei, o inimă de româncă, îmi spune firesc.

- Cum așa, ceva spiritism?

- Nicidecum, și i-am văzut pentru prima dată zâmbetul, când Waldi a intrat în moarte cerebrală, inima ei era încă viguroasă. Am fost de acord cu donarea organului, iar operația a reușit. Spitalul ne-a contactat prin Ambasada Germaniei, că pacienta cu transplant dorește să ne mulțumească personal. E cam de vârsta lui Waldi. Vreți să veniți cu noi? Waldi trăiește atât în inimile noastre, cât și în inima unei doamne pe care mergem să o cunoaștem.

- Venim.

In memoriam

GABRIELA ȘERBAN

In memoriam prof. Ioana Cioancăș – 15 ani de la plecarea în veșnicie!

„Singuratică, luptătoare, mereu altfel decât noi toți, înțeleasă, contestată, deșteaptă, meticuloasă, caldă, dar puțin cunoscută și apreciată... Acesta e din păcate destinul marilor valori!” Astfel o descria regretatul Adalbert Gyuris pe poeta Ioana Cioancăș în volumul său „Tangente. Autografe și poveștile lor”: proză scurtă, volum apărut în 2019 la editura eLiteratura din București.

Caracterizarea lui Albert este foarte reală, însă nu trebuie să uităm zicala „nimeni nu-i profet în țara lui”, care și în acest caz funcționează perfect!

Iată că, în 8 august 2025, s-au împlinit 15 ani de la moartea Ioanei Cioancăș, dascăl de seamă al Bocșei, poetă, prozatoare, culegătoare de folclor, o împătimită a lecturii și a cărților!

S-a născut la 19 februarie 1939 în Fitionești, jud. Vrancea, și a murit la 8 august 2010 la Comloșul Mare, jud. Timiș. Studii primare și gimnaziale la Teremia Mare, liceale la Sânnicolaul Mare, jud. Timiș. Studii universitare: Facultatea de Filologie Timișoara (1965). După absolvirea facultății a funcționat ca profesoară de limba și literatura română la Luncavița, jud. Caraș-Severin, iar din 1973 la Grupul Școlar din Bocșa până la pensionare. Debutază sub pseudonimul *Nela Civancăș* cu poezia „La arie” în „Scânteia pionierului” 1953, iar debutul propriu-zis în „Gazeta literară” devenită ulterior „România literară”. A colaborat la reviste de literatură și cultură: „Luceafărul”, „Orizont”, „Argeș”, „Flamura” etc. iar alături de revista „Bocșa culturală” a fost încă de la primele numere până la sfârșitul vieții.

„Poezia Ioanei C. probează o sensibilitate care nu-și refuză exprimarea plenară... Există în textele sale o generozitate a privirii, bucuria de a fi inocent, netulburat în adânc, o constantă solară.” scrie Brândușa Armanca în revista „Orizont” din Timișoara în 1982.

Volume: *Pasul clipelor*. Timișoara. Facla. 1982; *Casa soarelui*. Timișoara. Facla. 1989; *Ritmuri din țara lui Iovan Iorgovan* (volum colectiv). 1970; *Trandafir cu creanga-n apă* (volum colectiv), 1976; *Povestiri*. Reșița. Timpul. 1996; *Întoarcerea numelui – orașul Bocșa în timp*. Reșița. Timpul. 1997.

În alte volume colective: „Vibrații”, Reșița, 1971; „La cota fiebinte”, Reșița, 1972; „Purtând în

noi eterna Românie”, Reșița, 1975.

Referințe: Emil Giurgiuca în „Gazeta literară”, București, oct. 1966; Simion Dima în „Drapelul Roșu”, Timișoara, 26 iunie 1971; Brândușa Armanca în „Orizont”, Timișoara, mai 1982; Eugen Dorcescu în „Drapelul Roșu”, Timișoara, 20 mai 1982; G. Bobda în „Flamura” Reșița, 18 mai 1982; Laurențiu

Ulici în „România literară”, București, 1982; „Dicționarul scriitorilor din Caraș-Severin”/ Victoria I. Bitte... Reșița. Timpul. 1998; „Reșița filologică”/ Marcu Mihail Deleanu.- Reșița: Timpul, 1999; „Fals dicționar de literatură bocșeană contemporană”/ Dimitrie Costa. Reșița. Timpul. 2001; „Carte cu scriitori”/ Dimitrie Costa. Reșița. TIM. 2006; „Cărășeni de neuitat” X/ Petru Ciurea și Constantin Falcă. Timișoara. Eurostampa. 2011; revista „Bocșa culturală”¹; „Biblioteca, între datorie și pasiune. 60 de ani de lectură și bibliotecă publică la Bocșa”/ Gabriela Șerban.- Reșița: TIM, 2013 (Bocșa- istorie și cultură; 30); Gabriela Șerban. *Poeta Ioana Cioancăș – 5 ani de la plecarea spre „Casa Soarelui”* în: „Bocșa culturală”. Anul XVI, nr. 2-3 (89-90)/ 2015; „Cărășeni de neuitat” XXIX/ Constantin Falcă. Timișoara: Eurostampa, 2016; „Enciclopedia Banatului. Literatura”.- ed. a II-a.- Timișoara: David Press Print, 2016; „Tangente. Autografe și poveștile lor”/ Adalbert Gyuris.- București: eLiteratura, 2019. „Bocșa, un oraș ca o poveste. Vol. 2: Oameni, locuri, fapte din Bocșa de ieri și de azi”/ Gabriela Șerban, Reșița: TIM, 2023 (Bocșa, istorie și cultură; 64).

Deși mi-am propus pentru acest august o deplasare la Comloș pentru o rugăciune la mormântul Ioanei Cioancăș, acest lucru nu s-a întâmplat, însă nutresc speranța să-l împlinesc până la finalul anului.

Iar acum, la sărbătoarea revistei „Bocșa culturală”, când gândurile noastre se îndreaptă spre cei care, într-un fel sau altul, ne-au fost alături, ne amintim cu recunoștință de prietena bibliotecii și a revistelor bocșene, profesor și scriitor Ioana Cioancăș. Dumnezeu s-o odihnească! In veci pomenirea ei!

¹ Șerban, Gabriela. Bibliografia revistei „Bocșa culturală”. 2000-2009. Reșița. TIM.2009

GABRIELA ȘERBAN

In memoriam Alexandru Dragomir-Făgețeanu - 10 ani de neuitare

Orașul Bocșa se poate mândri cu multe nume de oameni creativi, talentați într-un domeniu sau altul, oameni mai mult sau mai puțin cunoscuți, dar care, fiecare, ar merita mai multă atenție din partea noastră și a comunității.

Alexandru Dragomir Făgețeanu este unul dintre acești oameni care, din păcate, s-a stins, dar a lăsat în urmă pagini importante de proză, însă și acestea prea puțin cunoscute.

În perioada 2003 – 2015 Alexandru Dragomir-Făgețeanu a fost colaboratorul Bibliotecii Orășenești „Tata Oancea” și al revistei „Bocșa culturală”, în anul 2005 debutând editorial cu volumul de povestiri „Călugărul cerșetor”, volum apărut la Editura TIM din Reșița și lansat la Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” Bocșa.

Despre întâlnirea cu revista „Bocșa culturală” Alexandru Dragomir-Făgețeanu a scris câteva rânduri într-un număr omagial, atunci când publicația își sărbătorea cei 10 ani de apariție: *„Cu revista «Bocșa culturală», cu truditorii ei, m-am întâlnit în anul 2003 cu ajutorul prietenului meu Victor Creangă, când am cunoscut-o pe doamna directoare Șerban. Am publicat câteva povestiri și, întâlnind membrii din cenaclul „Aurel Novac” și revista „Valea Bârzavei”, i-am cunoscut pe I. Cireșan, I. Albu și Tibi Popovici. Am rămas surprins de vigoarea bătrânului Iosif Cireșan și de ambiția sa de om, iar pe profesorul Ion Albu îl admiram pentru comportarea sa, la fel pe Tibi pentru eforturile lui în cenaclu.*

Am remarcat talentul cu care dna. Șerban reușea să facă revista să fie interesantă și ajutorul care-l primea de la dl. prof. Gheorghe Jurma.

„Bocșa culturală” este o revistă pe cinste! Interesantă și bogată în conținut. Am remarcat contribuția lui C. Gruescu cu «Povestea florilor de mină», articolele interesante de critică literară ale domnului prof. Dimitrie Costa. Revista e plină de poezie. Aș dori mai multă proză, unde am remarcat pe regretatul Constantin Țigănele și pe Ion Albu cu interesantele lui nuvele.

Sper în continuare ca, prin profesionalismul și talentul directoarei Șerban, revista «Bocșa culturală» să meargă înainte pentru frumosul nostru oraș.” (Alexandru Dragomir-Făgețeanu *În cei zece ani* În: „Bocșa culturală” Anul X, nr. 3 (66)/ 2009, p. 4)

Iată, astăzi, când revista „Bocșa culturală” sărbătorește 25 de ani de existență, recitim cu bucurie mesajele prietenilor plecați „în lumea cea fără de dor”, gândurile celor care au semnat în paginile acestei publicații.

Alexandru Dragomir-Făgețeanu s-a născut în 9 septembrie 1932 la Făget, jud. Timiș, și s-a

stins în 7 septembrie 2015 la Bocșa, Caraș-Severin. A locuit în Bocșa din 1936. Aici a urmat școala primară. În 1953 a absolvit școala medie tehnică siderurgică devenind tehnician. A lucrat la Combinatul Siderurgic Reșița timp de 36 de ani ca șef normator și tehnician.

Din copilărie este un pasionat cititor. La început de romane polițiste, romane de aventuri și istorice de autori celebri: J. Verne, K. May, E. Wallace, Al Dumas. Mai târziu din literatura română: L. Rebreanu, C. Petrescu și I. Agârbiceanu, după care pe clasicii universali, din literatura rusă pe A.P. Cehov. Este un autodidact, îl pasionează istoria și geografia, precum și limbile străine: engleza și franceza.

A debutat în 1962 în revista „Orizont” unde publică câteva povestiri: „Ochelari de soare”, „Fuga”, „Pleacă berzele” și „În așteptare”. În contact cu marii scriitori ai vremii: Sorin Titel, Radu Theodoru, Ion Arieșanu, P. Vintilă, D. Ureche, E. Camilar, care au o mare influență asupra prozatorului. Frecventează în perioada 1960-1970 Cenaclul „Maxim Gorki” din Reșița.

Unchiul său, Traian Dragomir, om politic liberal, fost primar antebelic în Făget, prigonit de comuniști, se ascunde în familia lui la Bocșa pentru o perioadă. Dragomir Făgețeanu are doi copii: Sever, profesor, doctor în matematică la Universitatea Victoria din Melbourne, Australia, și Anca, profesoară de matematică în Reșița.

Volume: *Călugărul cerșetor*: povestiri simple. Reșița. TIM. 2005; *Calvarul*: povestiri simple II. Timișoara. Marineasa. 2009; *Luceafărul de dimineată*: povestiri simple. Reșița. TIM. 2010; *Povestiri interesante*. Timișoara. Eurobit. 2012.

Referințe: Revista *Bocșa culturală*¹, *Biblioteca, între datorie și pasiune. 60 de ani de lectură și bibliotecă publică la Bocșa*/ Gabriela Șerban.-Reșița: TIM, 2013 (Bocșa- istorie și cultură; 30). *„Bocșa, un oraș ca o poveste. Vol. 2: Oameni, locuri, fapte din Bocșa de ieri și de azi”*/ Gabriela Șerban, Reșița: TIM, 2023 (Bocșa, istorie și cultură; 64).

Despre cărțile lui Alexandru Dragomir-Făgețeanu au scris profesorii Dimitrie Costa și

Carla Cioca, scriitorii și editorii Gheorghe Jurma și Viorel Marineasa, precum și prof. Gianina Vlădulescu-Mură.

„O lume multietnică, specifică Banatului e văzută cu ochii unui observator atent al relațiilor umane și al sufletului omenesc. Uneori se amplifică un fir dramatic, alteleori autorul duce întâmplările în plan fantastic, construind o lume imaginară interesantă, cu o viață proprie.” - scrie Gheorghe Jurma despre povestirile scriitorului Alexandru Dragomir-Făgețeanu. Iar Viorel Marineasa consemnează următoarele: *„Când își strunește efectele, autorul creează icoane memorabile ale vieții satului, apropiate de maniera ilustră a lui Ioan Slavici sau a lui Ion Popovici-Bănățeanu. Când își dă drumul, e tentat de fantasticul axat pe teme etnologice (însă nu cel emanat din subsolurile cercetării, ci unul desprins din conviețuire și din co-participare), dar și de fluctuațiile spiritului de aventură la care bănățeanul, adesea trăitor la marginea imperiilor, a avut întotdeauna acces. La 75 de ani, Alexandru Dragomir-Făgețeanu e în același timp un autodidact candid și un prozator autentic.”*

Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” Bocșa a fost instituția care l-a primit cu bucurie și apreciere pe acest talentat colaborator, a fost instituția care i-a organizat lansarea fiecărui volum apărut și, de asemenea, prin publicarea în paginile revistei „Bocșa culturală”, a fost instituția care i-a promovat scriitura acestui prozator al locului. Nutrim speranța să mai identificăm pagini semnate de Alexandru Dragomir-Făgețeanu și să mai îmbogățim seria „Bocșa – istorie și cultură” cu volume care-i aparțin. Până atunci, să ni-l reamintim cu plăcere pe Alexandru Dragomir-Făgețeanu și să-i redescoperim cărțile apărute deja.

Dumnezeu să-l odihnească!

¹ Gabriela Șerban. Bibliografia revistei „Bocșa culturală” 2000 – 2009.- Reșița: TIM, 2009 (Bocșa – istorie și cultură); Bibliografia revistei Bocșa culturală 2009 – 2013.- Reșița: TIM, 2014 (Bocșa – istorie și cultură).

Prozatorul Al. Dragomir-Făgețeanu acordă autografe tinerilor cititori

Poeme de **TRAIAN VASILCĂU**

Sufletul tău

*În al incertitudinii peisaj,
Unde e tot mai rar divinul Bine,
Doream un Suflet fără de machiaj
Și l-am aflat, Regina mea, în tine!*

*Atunci am înțeles cât de frumos
Ți-i Sufletul, ce-l știu doar eu c-o stea,
Și sărutându-l mult prea cuvios
Mă tem să nu-l rănesc cu gura mea!*
24 noiembrie 2025

(Din cartea în pregătire „Scriori pentru Regină”).

Iubire, Suflet de citit

*C-o fată ieri m-am întâlnit pe stradă.
Ningea, și eu i-am spus, îndrăgostit:
„Vă mulțumesc că scrieți pe zăpadă”,
Iar fata mi-a răspuns, printr-o ocheadă:
„Și eu vă mulțumesc că m-ați citit”.*

*Cântând, mi-a întins mâna ei fierbinte
Și-am sărutat-o pe obraji, uimit.
Ardea în focul Dragostei preasfinte
Și-al ei surâs era așa cuminte!,
Iar Sufletul – o Carte de citit!*

*Și-am început să-l sorb, filă cu filă.
Pierzându-mă, în el am regăsit
Copilul de cândva și o copilă
Care-au fugit de-acasă, fără milă,
Și-mbrățișați, o viață s-au citit!*

Divina-ngemănare

*Te chem să vii, cu gând să nu mai pleci,
Știind că vei pleca peste o vreme.
Cine te vede nu te uită-n veci
Și de nici o ispită nu se teme!*

*Iubirea noastră e așa de veche
Și-așa de nouă! Vreau atunci când taci
Să te cuprind, Sufletul meu pereche,
Și să te-ntreb în șoaptă: – Ce mai faci?*

*–Mă mai iubești, altfel, nu ca oricare?-
Banala întrebare-o voi rosti,
Iar tu să-mi spui: – Divină-ngemănare,
Fără de tine nu mai pot trăi!*

TITUS SUCIU

Șoapte... Pentru alintul Alenei

Întâia șoaptă

*Te simt pulsând suav în mine
Eu sunt al tău, tu ești a mea
Uităm de Lume și-ar fi bine
Uitării să ne dea și ea.*

*Scâncetul tău de adineaori
e-un sentiment de mine des visat
iubirea-i un buchet de Lauri
Femeia-i Visul din bărbat*

*Apleacă-te deci înspre mine
Dă clipei tot ce simți și știi
Ca începând de astăzi și zi de zi
Să rețrăim mereu asemenea beții*

*Apleacă-te ca de acuma tu și eu
De e furtună, de-i cer senin,
Să fim alături mereu
Sub nimbul generosului Destin*

A doua șoaptă

*Explică-mi ce miracol trăim acum, aici
În ce se pierde gândul,
Tecutul ori prezentul
Ce tainic har ne fac ba mari, ba mici
Și unde e realul, palpabilul, concretul?*

*Explică-mi ce îndemn e potrivit să-mi sugerezi
Când crezi că e momentul să-l oferi
Ce șfat e bine să urmezi
Atunci când n-ai ce să mai speri?*

*Explică-mi ce gest ar trebui să săvârșesc
Ca datorită lui să simți ce simt și eu
Ce vorbe-alese să rostesc
Privindu-te ca pe un Zeu?*

*Iubito – de pui un pumn de apă peste foc
Ea se transformă-n aburi, în norișori vioi
De-aceea cred că-n ăst moment și loc
Ne regăsim nu-n trupuri... ci în trăirile din noi!*

Poezii de NICOLETA SURDEI-Sibilla

La răscruce

*la răscruce de lacrimi, îți scriu,
prea târziu de curând necuvinte,
îmi e teamă c-ai vrea să te viu
și dezbrac pe de rost jurăminte..*

*la răscruce de lacrimi, țărână,
biblioteci de tăceri afânate,
un văzduh cu năframa bătrână,
dorul cui să-l pitească, ori.. poarte..*

*la răscruce de lacrimi, pustiu..
prea curând de târziu luna-i oarbă,
cumințite-s mai toate, mă știu,
ca și când vântu-și râde în barbă..*

Eu vin

*eu vin.. din vremuri încă neuitate,
sub cicatrici o aripă-și tresare plânsul,
cealaltă-i între două lumi, eternitate,
nu doare nemurirea, schiopătează răsul..*

*eu vin.. din vremuri încă alăptate,
la sânul care niciodată n-a secăt,
mai sunt ferestre de deschis, sau, poate,
că se adapă vântul cu ce n-am vindecat..*

În amintiri

*se năruiesc, din când în când,
de parcă nu s-au fost nicicând,
înfumuratele-amânări,
cu sânii goi de întrebări
ce n-au răspuns..*

*dar, Doamne, câte din tăceri,
rămas-au azi, la fel cum ieri..
și cui amărăciuni folos,
mi-e rana frângere, pe dos,
în amintiri..*

VASILE DAN MARCHIȘ

NU AJUNG CUVINTELE

Nu ajunge gramatica pentru a etala în cuvinte
sărăcia pe care o inimă și-o definește prin sânge,
pulsând...
Sunt mesagerul sărăciei
pe care o etalez în regim de pantomimă
în gesturi, semne, suspine,
cum vântul în crengile goale ale copacului.
Tăcerea absolută o dețin copacii
Ei nu rostesc un murmur de durere
nici pentru ultima frunză ce cade
de aceea gramatica nu se poate împlini prin viu grai.
Nu ajung cuvintele pentru a defini concret
durerea tăcută a lumii...
Sărăcia nu poate fi definită în context fizic, chimic
ori biologic
ci o redau în gânduri, în context astronomic
precum spațiul.
Să se poată concepe o temă în toată amploarea
despre sărăcia noastră a tuturor
aceasta a fost ridicată la rang de Cosmos.
La privighetorile și mierlele înfăptuite
să definească sărăcia cântând
ziua și noaptea,
membrii unui ansamblu folcloric
n-au fredonat nimic un timp
ci doar s-au mirat..
Acum orchestra le imită
perfecționând și împlinind folclorul,
definind astfel prin cântec ce nu au avut...

Poezii de IULIAN BARBU

Poem pe terasă

Ascultă-ți inima
Care te îndeamnă
Să bați la poarta mea .
Gândește la clipele
Petrecute împreună .
Vorbește cu mine
Întâlnește speranța
Zilei de mâine .
Simte viața cum zboară
Printre trupuri flămânde de poezie .
Visează la viitor
Trimite ghinionul departe de noi.
Iubește o clipă
Joacă-te cu destinul
Trăiește fericirea că suntem
Alintați de vers .

Cathoxenia

Brâul Maicii Domnului
Ne așteaptă la mănăstire
Maicile ne îndeamnă ,
La Sfânta Rugăciune
În vreme ce bucuria noastră
Atinge fericirea lor .

Sărut Brâul Sfânt
Cu iubirea mea
Ce trece prin soare.
Mă desprind de pământ
Cu sufletul agățat de nemurire.

Sfânta Fecioară ne trimite
Cor de îngeri
În drumul nostru
Printr-o lume oprită
O clipă în loc
Să asculte chemarea Lui Dumnezeu.

TIBERIU GOSAV

E iarnă!

*E iarnă și dintr-un ungher,
Gerul cel aprig prinde viață.
Timid, ne-întâmpină în prag,
Cu un buchet de flori de gheață.*

*Apoi împins de vântul rece,
Îi face semn c-ar vrea să plece,
Lăsând în urma lui să cadă,
Cortina albă de zăpadă.*

*Singură luna, stă răzleață,
Și-aruncă raze de lumină,
Cu stele albe, sclipitoare,
Să facă noaptea mai senină!*

Dasăli de frunte

Rămas bun, domnule profesor Ion Ion!

Foști elevi, foști colegi din instituțiile de învățământ bocșene, transmit un ultim omagiu celui care, în perioadele 1975 – 1998 și 2001 – 2003, a fost profesor la Liceul Teoretic „Tata Oancea” din Bocșa, fost Liceul Industrial Nr. 2, Prof. Ion Ion, plecat la cele veșnice în 10 octombrie 2025 și înmormântat la Reșița.

Dumnezeu să-l odihnească! Sincere condoleanțe familiei îndurerate!

NECROLOG PROF. ION ION

transmis de soția Rodica și fiica Gabriela Ion

Profesorul Ion Ion ne-a părăsit în această toamnă, în data de 10 octombrie 2025, la vârsta de 83 de ani.

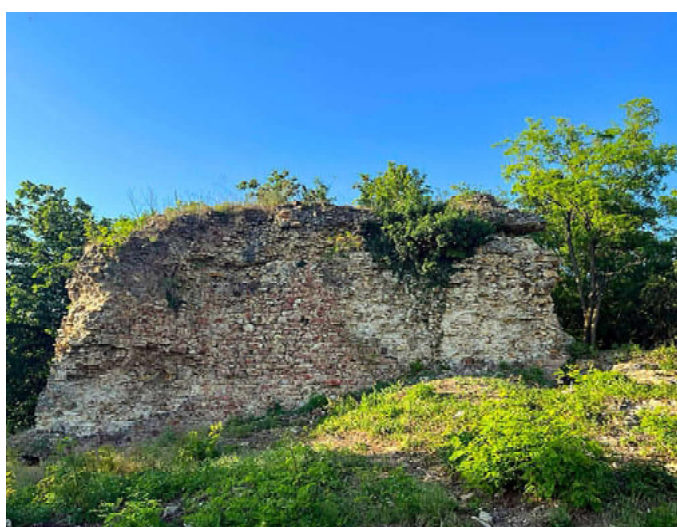
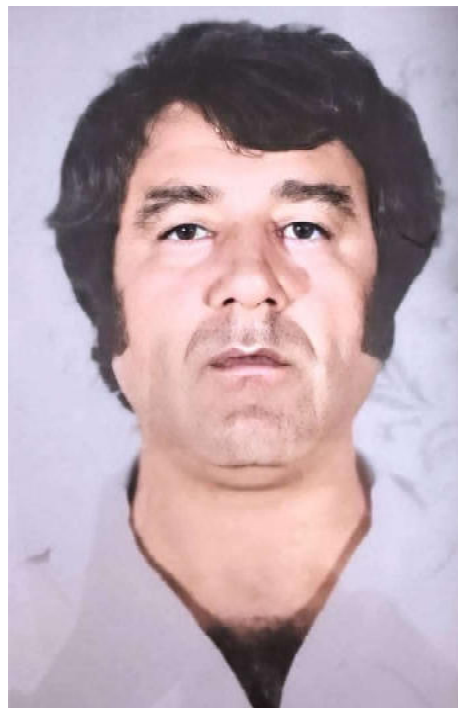
El s-a născut la 7 septembrie 1942, în Piscu Sadovei, județul Dolj, unde și-a petrecut copilăria, alături de două surori și un frate. După terminarea celor șapte clase ale școlii generale din satul natal, la vârsta de 14 ani, s-a mutat în Reșița, unde mai avea rude. Aici a muncit, de mic, însă, totodată, a dorit să își continue studiile. Astfel, a absolvit cursurile Liceului Bastilia, iar, mai apoi, a susținut examenul de admitere la Institutul de Educație Fizică și Sport din București, pe care l-a absolvit, devenind profesor de educație fizică. El a profesat la liceele din Bocșa – la Liceul din Bocșa Română și, o perioadă mai îndelungată, la Liceul din Bocșa Montană „Tata Oancea”. El s-a achitat onorabil de îndatoririle sale de-a lungul unei activități didactice de aproape patru decenii.

Profesorul Ion Ion a fost un soț și un tată iubitor și atent, o persoană activă, energică și optimistă, mereu cu o glumă bună și cu zâmbetul pe buze.

A fost iubit și apreciat de cei care îl cunoșteau, îndeosebi în cadrul comunității de pescari, el fiind un mare iubitor al pescuitului la Dunăre.

Din păcate, ultimii ani i-au fost umbriți de diverse afecțiuni, pe care le-a înfruntat cu demnitate și determinare.

Dumnezeu să-l odihnească!

Cetatea Cuiști - atracții turistice bocșene tot mai bine puse în valoare

In memoriam

GABRIELA ȘERBAN

Herbert Haupt, șvabul bănățean din Germania, s-a stins!

Cu tristețe am primit vestea plecării din această lume a șvabului bănățean din Heidelberg, Haupt Bert, bocșean stabilit în Germania, pasionat de istoria Bocșei și scriitor de proză scurtă. S-a stins joi, 11 septembrie 2025, în Germania, și va fi înmormântat mâine, 19 septembrie 2025, la Heidelberg.

Haupt Bert (Herbert Verner Bakk) s-a născut în 3 august 1938 la Timișoara, fiul scriitorului și jurnalistului Nikolaus Eugen Haupt și al Helenei Bakk Haupt. Urmează cursurile Școlii Pedagogice Germane, Școala Medie Tehnică de Construcții Timișoara, Liceul „Lenau” și doi ani La Institutul de Construcții Timișoara, studii întrerupte din cauza „dosarului dubios”. Lucrează la Timișoara ca muncitor și tehnician în cadrul Trustului de Construcții Timișoara, apoi, în 1964 când se căsătorește, primește domiciliu obligatoriu la Bocșa și se angajează la Uzina de Construcții Metalice. Aici își petrece un sfert de veac. Încă din 1986 deține o diplomă de traducător german-român și de timpuriu este pasionat de scris. Din 1980 are încercări literare: lirică, proză scurtă și dramatică în limba germană literară, dar și în grai șvăbesc. A fost membru activ în cenaclul literar „Adam Müller-Guttenbrunn” din Timișoara, fiind talentat atât la scris, cât și la desen. Din 2001 a devenit membru al Uniunii Scriitorilor din România.

În iunie 1990 se stabilește cu familia în Germania la Leimen. Pasionat de călătorii și cărți, deține o bibliotecă impresionantă. În 2006 am avut bucuria să-l vizitez în casa din Leimen, să-i admir cărțile și să bem un schnaps pălăvrăgind pe terasa foarte frumos amenajată. Și m-a cucerit! Cu tonul jovial, înclinând spre bagatelizare glumeată și totuși cu o privire scrutătoare și atent la detalii Herbert Haupt mi-a relatat în câteva cuvinte întreaga sa aventură numită viață. Original, spumos, spontan, te captivează. De atunci, ne-am mai întâlnit de câteva ori la Bocșa, am organizat și o lansare de carte în parteneriat cu Forumul Democratic al Germanilor din Bocșa care-și are sediul în fosta casă a familiei Bakk. Herr Haup ne surprinde plăcut cu fiecare volum.

Volume: *Der Vierunzwanzich-schtune urlaub* (Concediul de 24 de ore). LMN.Ha-Ha-Ha Eigenverlag&-DRUCK. 1996; *Essentielles vereinstohuwabohu mit spiegelreflex* (Încurcătură esențială). LMN. Ha-Ha-Ha Eigenverlag&-DRUCK. 1998; *Was auf uns zukommt* (Ce ne poate aștepta) LMN. Ha-Ha-Ha Eigenverlag&-DRUCK. 1999; *Katastrophen kommen nie allein* (O catastrofă nu vine niciodată singură) LMN. Ha-Ha-Ha Eigenverlag&-DRUCK. 1999; *Încercarea unei traduceri bilingve germano-române a părții referitoare la orașul bănățean Bocșa din „Istoria parohiilor diocezei de Cenad de Dr. Szentkláray Jenő” apărută la Timișoara 1898, precum și originalul în limba maghiară*. LMN. Ha-Ha-Ha Eigenverlag&-DRUCK. 1999; *Schwert und Harnisch* (Paloș și scut). LMN. Ha-Ha-Ha Eigenverlag&-DRUCK. 2003; *Der urlaub geht weiter* (Concediul continuă) LMN. Ha-Ha-Ha Eigenverlag&-DRUCK. 2004; *Der urlaub geht zu end* (Concediul se apropie de sfârșit) LMN. Ha-Ha-Ha Eigenverlag&-DRUCK. 2005; *Scurte povestiri*. LMN. Ha-Ha-Ha Eigenverlag&-DRUCK. 2006; *Doamnele de la etaj și din alte părți*. LMN. Ha-Ha-Ha Eigenverlag&-DRUCK. 2009.

Referințe: *Oameni și locuri din Bocșa*. Iosif Cireșan-Loga. Reșița. TIM. 2005; Gabriela Șerban. *Haupt Bert, șvabul bănățean din Germania* În: *Bocșa culturală*. Anul VII. Nr. 3(54)/ 2006; *Cărășeni de neuitat XIII*/ Petru Ciurea și Constantin Falcă. –Timișoara: Eurostampa, 2011; *Biblioteca, între datorie și pasiune. 60 de ani de lectură și bibliotecă publică la Bocșa*/ Gabriela Șerban.-Reșița: TIM, 2013 (Bocșa-istorie și cultură; 30); *Tangențe. Autografe și poveștile lor*/ Adalbert Gyuris.- București: eLiteratura, 2019; *Parohia romano-catolică Bocșa Montană la tricentenar 1723 – 2023*/ Mihai Vișan, Gabriela Șerban.- Reșița: TIM, 2023 (Bocșa – istorie și cultură; 62); *Bocșa, un oraș ca o poveste*. Vol. 2: *Oameni, locuri, fapte din Bocșa de ieri și de azi*/ Gabriela Șerban, Reșița: TIM, 2023 (Bocșa, istorie și cultură; 64) .

Din păcate, viața nu i-a fost tocmai simplă, supunându-l la multe încercări: problemele sale de sănătate, interminabile, apoi, în octombrie 2021, pierderea fiului, Wolfgang Haupt, sunt dureri care l-au măcinat.

Iată că astăzi ne luăm rămas bun de la bocșeanul Haupt Bert, pe care ni-l vom aminti întotdeauna cu mare drag și, cu siguranță, îi vom reciti cărțile, și-i vom revedea cu ochii minții pasiunea cu care ne citea fragmente la întâlnirile de cenaclu sau chiar la simple întâlniri între prieteni.

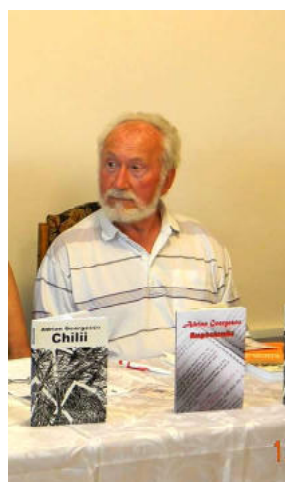
Rămas bun, Herr Haupt! Sincere condoleanțe familiei îndurerate!

In memoriam dr. Octavian Apahideanu – 10 ani de la plecarea în veșnicie

În 3 septembrie 2015, la Bocșa, s-a stins din viață dr. Octavian Apahideanu. Ne întorceam de la Anina, din Tabăra de literatură de la „Mărghițaș”, eram împreună cu scriitorul Adrian Georgescu de la București, când ne-a izbit, de-a dreptul, vestea morții lui Tavi Apahideanu! De altfel, doctorul Apahideanu era unul dintre cei mai importanți și fideli cititori și prezentatori ai cărților lui Adrian Georgescu, iar, spre surprinderea noastră, la acea prezentare de la Anina, nu ne-a însoțit, dar nu ne-am imaginat că urma... sfârșitul!

Doctorul Octavian Apahideanu, Tavi, pentru majoritatea cunoscuților, a fost unul dintre cei mai îndrăgiți medici ai femeilor din Bocșa și nu numai, un „maestru al ginecologiei reșițene”, după cum îl numea doctorul Iosif Badescu în volumul său intitulat „Însemnări din camera de gardă” (Timișoara: ArtPress, 2018). Domnul doctor Badescu îi conturează un portret excepțional, pe cât de real, pe atât de elegant!

„...am observat pe coridoarele secțiilor noastre un tip cu părul cam mare și barbă bogată, suplu și tras la față, cu niște ochi ageri și pătrunzători. Nu stătea o clipă locului, iar când mergea, ziceai că este concurent la proba sportivă de 10 km. marș. I se potrivea foarte bine formula populară „uite-l, nu e!” Am aflat că este medic ginecolog la Bocșa și că urmează să vină la Reșița. Se numea Octavian Apahideanu (el își zicea deseori „Papadeanu”). [...] Octavian (Tavi) Apahideanu chiar era omul ce și-a dedicat viața grelei meserii de obstetrician-ginecolog. Citea încontinuu, nu stătea un minut fără o carte în mână atunci când nu făcea altceva (operații, nașteri, șofat etc.). Era pus la punct cu toate noutățile în domeniu. Mergea frecvent la cursuri, simpozioane, congrese, deseori cu lucrări proprii. Avea un respect deosebit față de dascălii săi. [...] Toți cei care au lucrat cu doctorul Apahideanu au avut ce învăța. Pe lângă faptul că știa teorie multă, și practic abirda cazurile de o mare competență, explicând tot ce face. Învățăcelul trebuia să citească dinainte despre tehnica operatorie și anatomia regiunii abordate, altfel devenea ridicol. Așa cum era sever cu elo însuși, nici cu cei din jur nu era altfel, oricât îi iubea. Voia să-i împingă spre performanță. [...] Așa era dr. Apahideanu – plin de viață, agitat, orgolios, cu schimbări subite de percepție a celor din jur, dar și simpatic, bonom, respectuos.[...] Când a împlinit 70 de ani, colectivul secției de obstetrică-ginecologie l-a invitat la spital să-l sărbătorească, ocazie cu care l-au dus în fața ușii sălii de operație, unde a transpirat în multe zile și

nopti, deasupra căreia acum este inscripționat „Sala de operație dr. Octavian Apahideanu”. Un gest mic pentru un OM MARE! Dar care, în toamna anului 2015 ne-a lăsat să ne descurcăm singuri în viața asta pământescă...”

Elocventă descriere realizată de doctorul Iosif Badescu unui coleg-maestru care, într-un fel sau altul, și-a lăsat amprenta asupra celor din jurul său.¹

O c t a v i a n

Apahideanu s-a născut în 15 mai 1939 la Bocșa, Caraș-Severin. Medic primar obstetrică-ginecologie, doctor în medicină. S-a stins în 3 septembrie 2015 la Bocșa, Caraș-Severin, și își doarme somnul de veci în cimitirul ortodox din Bocșa Montană.

Autor a numeroase referate științifice: 49 comunicări în cadrul diverselor manifestări științifice și în reviste de specialitate; Membru al Societății Române de Obstetrică și Ginecologie; Membru al Societății de Ginecologie Endocrinologică; Membru al Societății de Educație Sexuală și Contraceptivă; Membru în colectivul de conducere al Societății de Obstetrică-Ginecologie din cadrul Asociației Științifice „Timișoara medicală”; Membru activ al Academiei de Științe din New York; Competențe în ecografia ginecologică și obstetricală; Doctorat în științe medicale; Cuprins în cartea personalităților mondiale pe anul 2001 *Who's Who in the World*, 18th Ed.

Volume semnate și publicate: *Asistența socială a persoanelor de vârstă a treia (prelegeri universitare)*. Reșița: Eftimie Murgu, 2001; *Contribuții la încadrarea diagnostic a primelor contracții uterine dureroase survenite în sarcina la termen*. Reșița, Signum, 2001; *Planificarea familială (curs universitar)*. Signum, 2001; *Psihosexologie*. Timișoara: Marineasa, 2002; *Cancerul endometrial*. Coautor.- Timișoara: Marineasa, 2003; *Predicția și diagnosticul distociei cervical funcționale*. Coautor.- Timișoara: Eurostampa, 2001; *Tratamentul distociei cervical funcționale: sinteză a literaturii și contribuții personale*.- Timișoara: Marineasa, 2001.

Referințe: *O viață, o profesie. Convorbiri cu doctorul Octavian Apahideanu*./ Titus Crișciu.- Reșița: Modus P.H., 2000; *Valori, opinii și credințe. Convorbiri cu doctorul Octavian Apahideanu*./ Titus Crișciu.- Reșița, 2000; *Identitate și destin cultural I: interviuri în Banatul Montan* / Titus Crișciu.- Oravița,

2008; *Cărășeni de neuitat XIX.* / Petru Ciurea și Constantin Falcă. Timișoara: Eurostampa, 2013; *Biblioteca, între datorie și pasiune. 60 de ani de lectură și bibliotecă publică la Bocșa*/ Gabriela Șerban. Reșița: TIM, 2013 (Bocșa – istorie și cultură; 30); *Însemnări din camera de gardă*/ Iosif Badescu.- Timișoara: Artpress, 2018; *Cărășeni de neuitat XXXV.* / Constantin Falcă.-Timișoara: Eurostampa, 2018; Gabriela Șerban. *Doctorul Octavian Apahideanu, maestru al ginecologiei reșițene* În: *Theatrum civitatis*. Anul I, nr. 2-3-4-5, iulie-august-septembrie-octombrie. Lugoj, 2021; *Cărășeni de neuitat*. Partea a XLIV-a/ Constantin C. Falcă.-Timișoara: Eurostampa, 2023. *Bocșa, un oraș ca o poveste. Vol. 2: Oameni, locuri, fapte din Bocșa de ieri și de azi*/ Gabriela Șerban, Reșița: TIM, 2023 (Bocșa, istorie și cultură; 64).

Doctorul Octavian Apahideanu nu era doar excepțional profesional, ci era un om cult, o minte scriitoare, un cititor împătimit, un iubitor de frumos. „*Eu nu citesc nicio carte fără creion în mână, fără adnotări, fără extrageri de paragrafe frumoase sau cuvinte necunoscute, ca un școlar care vrea să-și îmbogățească vocabularul. Sunt chinuit și în contactul cu frumosul într-o expoziție de pictură. Artă modernă mă derutează rău. Nu mă pot opri la impresii cum vor artiștii: îți place sau nu-ți place, nu comentez. Practic, asta la muzică, dar la pictură nu. Acolo mă întreb ce vrea să spună pictorul, care-i tehnica lui, care-i desenul și culoarea?...*” mărturisea într-un interviu realizat de Titus Crișciu²

Iubea femeia și mărturisea că „referința pentru frumusețe rămâne femeia”; iubea călătoriile din care întotdeauna se întorcea „mai echilibrat, mai înțeleghător”; iubea natura și considera că „în natură omul găsește ceea ce sufletul și mintea lui pot primi” și avea convingerea că „înțelepciunea vine din cărți, artă, muzică, conversații etc., plus experiența vieții trăite, suferințele în primul rând”.

La 10 ani de la plecarea în veșnicie a doctorului Octavian Apahideanu, oamenii încă și-l amintesc cu deosebit respect și aleasă admirație. Doamnele își amintesc profesionalismul, dar și șarmul, doctorului și omului Tavi Apahideanu, iar prietenii încă au în memorie discuții extraordinare pe diverse teme.

„Cum ai vrea să te despartă de viață?

- *Lucid: Ich sterbe! Punct.*

- Și oamenii de tine?

- *Ascultând Requiemul lui Mozart.*”³

Dumnezeu să-l odihnească!

Note

¹ Articolul doctorului Iosif Badescu apare și în revista „Reflex”, nr. 1-6 (184-189)/ 2016

² Titus Crișciu. Exegi monumentum. Cluj Napoca: Ecou Transilvan, 2013.

³ Titus Crișciu. Valori, Opinii și Credințe: convorbiri cu doctorul Octavian Apahideanu. Reșița, 2009.

Poeme de ZAHARA STANZEL

Cronică

Se scumpește zilnic traiul vieții,
Scena se implică în decor,
S-au cam înmulțit analfabeții
Și nu vor să stea în banca lor.

Regulile jocului sunt dure,
Se-nțeleg doar sfinții din priviri,
Uscături destule prin pădure
Și tot felul de dezamăgiri.

De la simplu scaun – până la fotoliu
Oameni în derivă, suflete în doliu !

Peisaj

Sângele amurgului țâșnește
Și cuprinde-al cerului hotar,
Un om vesel trece iarăși strada,
Îngânând un cântec de pahar.

Trec pe stradă automobile,
Care mai de care mai de soi.
Lângă blocul meu un câine latră,
Pe statuia lăzii de gunoi.

Și privirea-mi trece în revistă
Cum bat la fereastră degetele ploii.
Conflictele-n lume își dau mâna,
Omului sărac greu îi mai trag boii.

Semnal Cinema!

În perioada 17 – 27 noiembrie 2025 regizorul reșițean Florin Șerban s-a aflat la Reșița împreună cu o echipă de lucru pentru filmări, acesta pregătind un nou lungmetraj intitulat „Nu e locul tău aici”, produs de Fantascopie Films. Precizăm că unele dintre cadre au fost trase și la Bocșa, în zona Bocșa Izvor – Insula Paradis, Cascadă și Alea cu tei. Florin Șerban este unul dintre regizorii români de succes, cunoscut mai ales pentru filmul „Eu când vreau să fluier, fluier!” Suntem cu ochii pe noul film „Nu e locul tău aici”, în care, de asemenea, joacă actori cunoscuți din „Las Fierbinți”!

O cronică despre filmul „Povestiri din Bocșa” 2025 de Dan D. Gârjoabă

Bocșa – paradisul pierdut al lui Ioan Cărmăzan

Există filme care se privesc. Există filme care se ascultă. Și apoi există filme care se respiră – ca un aer de copilărie în care miroase a praf cald, a supă duminicală, a pământ jilav proaspăt săpat și a glume acide care se spun cu un zâmbet tandru, să nu se simtă că, de fapt, dor. În filmul „Povestiri din Bocșa”, maestrul Ioan Cărmăzan nu filmează doar o lume; el o înfășoară, o leagănă și o așază pe ecran cu gestul unui om care nu face doar cinema, ci un pomelnic al sufletului.

Aici, în agora umilă a barului lui Costel – fost polițist, actual administrator al memoriei afective a burgului provincial – timpul nu curge, ci stă sprijinit într-un colț, pe un scaun știrb, și ascultă. Și ce istorisiri! O întreagă antropologie cu iz balcanic, crâmpie din sociologia unei Români trecute prin revoluție, dragoste, sete, credință și poftă de viață stă comprimată într-un pahar cu răchie și într-o voce ce deapănă amintiri din pragul uitării.

Costel trăiește tragedia mărunță, și tocmai de aceea universală, a bărbatului rămas cu inima în brațe ca un sac rupt cu cartofi. Soția lui pleacă, se întoarce gravidă cu un italian – exotismul importat direct în gospodărie – și pleacă iar, dar nu oricum: cu cel mai bun prieten după ce naște un copil cu paternitate fluidă. Un Umberto Eco rural ar spune că aici nu e melodramă, ci o poetică a ratării. O ratare tandră, ca un câine care tot vine la poartă, chiar dacă știe că nu mai e nimeni acasă. Culmea este că și câinele are o soartă excomunicată. Printr-un scurt tratat apocrif despre fidelitate și ridicol cosmic, Cărmăzan strecoară și epopeea funerară a cățelului lui Costel – incinerat, ca un mic erou mitologic provincial, și înmormântat semi-creștinește de un preot răspopit, într-o ceremonie ce con-sfințește sarcasmul.

În contrapunct, vin celelalte povestiri – miniaturi metafizico-țărănești, pe cât de absurde, pe atât de firești într-un areal unde realul și miraculosul beau aceeași țuică. Omul care își face pian din lemn, că doar n-avea bani de capodoperă, dar avea suflet și ambiție. Bărbatul cu pantalonii nupțialii ratați care, în lipsa unei mirese potrivite, se însoară cu capra – poate singura ființă care l-a înțeles până la capăt. Un bătrân sfinx care stă de givan cu morții din cimitir, dar nu ca profet, ci ca un purtător de colivie sufletească în care învie Pasărea Phoenix.

Aceste episoade nu sunt un remember

gratuit, ci un folclor recondiționat, metafizică în opinci, filosofia scaunului de la drum – acolo unde îți dai seama că umanul e, de fapt, materia sacră din care e făcut absurdul.

Iar Bocșa lui Cărmăzan nu e doar geografie, e stare de duh. Este spirit. Un Eden provincial, pierdut nu într-un păcat originar, ci într-o glorie minoră – glorie de uliță, glorie de amintire, glorie de om gigant care a trăit enorm și a simțit mult. Regizorul filmează cu nostalgie, dar și cu autoironia celui adult care, revenind în sanctuarul copilăriei, descoperă că nimic nu e mai dulce decât dorul propriei memorii. Prin acest film maestrul nu doar se întoarce acasă, ci ne aduce un crâmpie de artă cu valoarea Paradisului pierdut bănățean. În lumina ecranului, Bocșa renaște prin privirea maestrului – o privire ageră ce știe să descopere poezia ascunsă în oameni simpli, în ulițe tăcute și în amintiri ce ard mocnit. Ioan Cărmăzan este un regizor al sufletului, un povestitor născut din dor și noblețe, un architect al visului nobil românesc. Fiecare film al său fiind o fereastră deschisă spre frumusețea omului și taina destinului asemenea unui porumbel voiajor ce zboară spre Curcubel renașterii prin apă și foc.

În final, „Povestiri din Bocșa” este o elegie tandră, aproape jucăușă, despre ratare, dragoste, comunitate și despre eterna întoarcere spre copilărie atunci când viața devine prea mare pentru umeri de adult. Ioan Cărmăzan ridică un monument nevăzut oamenilor mici care au trăit povești mari, și o face cu o blândețe pe care numai cineva care și-a iubit locul natal până la ultima fibră o poate purta.

Căci ce este filmul lui Cărmăzan, dacă nu o rugăciune românească spusă cu murmurul unui pahar ridicat spre cer:

„Doamne, ferește-ne de uitare și lasă-ne Bocșa în inimă!”

